Міністерство освіти і науки України
Полтавська спеціалізована школа-інтернат №2 І-ІІІ ступенів
«Центр освіти та соціально-педагогічної підтримки» імені Софії Русової
Полтавське обласне об'єднання «Просвіта» імені Тараса Шевченка
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
Полтавський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
імені М. В. Остроградського

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції

«*Софія Русова та сучасна українська освіта*»

та науково-практичного семінару

«*Соціалізація особистості в умовах інноваційного середовища*»

18-19 травня 2018 року

Полтава

УДК 37.091.4(477)«712»(06)
Р88
УДК 37.02:316.64
С69

Редакційна колегія: Шевчук С.М. – доктор географічних наук, доцент, проректор із наукової роботи Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка, **Гриньова М.В. –** член-кореспондент НАПН України, доктор педагогічних наук, професор, декан природничого факультету Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка, **Стрельніков В.Ю. –** доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки, культурології та історії ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», **Калініченко І.О.** – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогічної майстерності Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені М.В. Остроградського, **Максименко Л.М. –** методист «Центру педагогіки, інновацій та інформацій» Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені М.В. Остроградського, **Пустовгар О.М. –** Перший заступник голови Полтавського обласного об'єднання Всеукраїнського товариства «Просвіта» ім. Тараса Шевченка, **Ключинська А.В.,** заслужений працівник освіти України, директор Полтавської спеціалізованої школи-інтернату №2 І-ІІІ ступенів «Центр освіти та соціально-педагогічної підтримки» імені Софії Русової Полтавської обласної ради, **Куторжевська Л.І.,** кандидат педагогічних наук, доцент, заступник директора з науково-методичної роботи Полтавської спеціалізованої школи-інтернату №2 І-ІІІ ступенів «Центр освіти та соціально-педагогічної підтримки» імені Софії Русової Полтавської обласної ради, спеціаліст вищої категорії, вихователь-методист.

Друкується за ухвалою Вченої ради Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка (протокол № 13 від 26.04.18)
Відповідальність за грамотність, автентичність цитат, правильність фактів та посилань несуть автори статей.

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції "*Софія Русова та сучасна українська освіта*" та науково-практичного семінару "*Соціалізація особистості в умовах інноваційного середовища*" (Полтава 18-19 травня 2018 р.) / за заг. ред. Куторжевської Л.І. – Полтава: Полтавська спеціалізована школа-інтернат №2 І-ІІІ ступенів «Центр освіти та соціально-педагогічної підтримки» імені Софії Русової Полтавської обласної ради, 2018. – 201 с.

Рецензенти:
Марина Вікторівна Гриньова – член-кореспондент НАПН України доктор педагогічних наук, професор, декан природничого факультету ПНПУ імені В.Г. Короленка,
Стрельніков Віктор Юрійович – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки, культурології та історії ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі».

© Полтавська спеціалізована школа-інтернат №2 І-ІІІ ступенів «Центр освіти та соціально-педагогічної підтримки» імені Софії Русової Полтавської обласної ради
© Автори, заг. ред.. Л.І. Куторжевської

ЗМІСТ

Апостолова Т.І. ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ - СКЛАДОВА КОНЦЕПЦІЇ ВИХОВАННЯ СОФІЇ РУСОВОЇ……4
Біленко К.О. ВИКОРИСТАННЯ КАЗОК У НАЦІОНАЛЬНО – ПАТРІОТИЧНОМУ ВИХОВАННІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ……...……7
Білик А.О. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ У СТУДЕНТІВ КОЛЕДЖУ ……..……9
Бондаренко І.В. ВИХОВАННЯ ПАТРІОТА – ЗАВДАННЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ…….13
Войник Ю.М. ПРОЕКТУВАННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ У ВИЩОМУ ЗАКЛАДІ ОСВІТИ…….15
Волянюк І. М. СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУСИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ……18
Гайдичук Н.Л. ЗАСТОСУВАННЯ ЕВРИСТИЧНОГО ДІАЛОГУ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ КОЛЕДЖУ……..……21
Глазуненко О. ЗАСОБИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ В МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ГОТОВНОСТІ ДО ПРОГНОСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ……24
Глушак Т.П. ОЛЕШНЯ – МАЛА БАТЬКІВЩИНА СОФІЇ РУСОВОЇ……27
Гриньова В.С. ПРО ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЛЬНУ РОЛЬ ГУМОРУ І СМІХУ В ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА……29
Гриньова М.В. АСПЕКТ РОЗВИТКУ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В КАНАДІ…….31
Гринюк Т.І. ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НА ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ПОЛІТЕХНІЧНОМУ КОЛЕДЖІ ……33
Грищенко Л. Є. МОЖЛИВОСТІ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН ЩОДО ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ……..37
Довбня А.Л. РОЗВИТОК КОНЦЕПЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОСВІТИ У ТВОРЧОСТІ СОФІЇ РУСОВОЇ……40
Доля О.І. РОЗВИТОК КОНЦЕПЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОСВІТИ У ТВОРЧОСТІ СОФІЇ РУСОВОЇ……42
Доннік М.С. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ФАХІВЦЯ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНОГО ГУРТОЖИТКУ……45
Дорошенко А.О. SOPHIA RUSOVA IS A PROMINENT PEDAGOGUE OF THE WORLD TODAY……49
Ємець С.А. ПРО ЖУРФІКСИ КОРОЛЕНКА І РУСОВОЇ…….…….....51
Жданова-Неділько О.Г., Сліпцова О. СОФІЯ РУСОВА ПРО ХУДОЖНЬО-МОВНІ ЗАСОБИ ВИХОВАННЯ ТА НАВЧАННЯ ДІТЕЙ ……53
Жук Л. ІНТЕНСИВНЕ ВИВЧЕННЯ ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН ФАХІВЦЯМИ З ЕКОНОМІКИ……56
Заєць М.С., Півень В.В. СОФІЯ РУСОВА: ПЕДАГОГ НА ЗЛАМІ ЕПОХ……..58
Звєрєва Н.О. НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ТВОРЧА СПАДЩИНА С. РУСОВОЇ……61
Зима І.Г. ІДЕЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ І НАЦІОНАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ В ЕМІГРАЦІЙНОМУ ДОРОБКУ СОФІЇ РУСОВОЇ……64

Кіяшко В.П. СУЧАСНИЙ ПЕДАГОГ – РЕФОРМАТОР МАЙБУТНЬОГО ЖИТТЯ УКРАЇНИ……..…67
Ключинська А.В. «ЦЕНТР ОСВІТИ ТА СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ» ІМЕНІ СОФІЇ РУСОВОЇ – СУЧАСНИЙ ІННОВАЦІЙНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД…….…… 70
Ключинська –Хаддаг І.В. ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕРЕТИЧНИХ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ВИХОВАННЯ ТА ОСВІТИ СОФІЇ РУСОВОЇ ТА РОЗВИТОК МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНИКІВ ЧЕРЕЗ ЗАСОБИ ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ…….73
Костенко О.Ю. СОФІЯ РУСОВА – ТВОРЕЦЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕЇ В ПЕДАГОГІЦІ……78
Кукаріна О.Л. ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ПРИРОДИ…….82
Куторжевська Л.І. СОЦІАЛІЗАЦІЯ ВИХОВАНЦІВ В УМОВАХ «ЦЕНТРУ ОСВІТИ ТА СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ» ІМЕНІ СОФІЇ РУСОВОЇ
Куторжевська О.А. АДАПТАЦІЙНО-ІГРОВИЙ ПЕРІОД МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ – ІННОВАЦІЯ СЬОГОДЕННЯ……..……89
Лебедик Л.В., Різніченко Р.А. ПІДГОТОВКА ВИКЛАДАЧІВ ВИЩОЇ ШКОЛИ ДО ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ В УМОВАХ ВИЩОГО ПРОФЕСІЙНОГО АГРАРНОГО УЧИЛИЩА …….92
Лядова В.І. ПОГЛЯДИ РУСОВОЇ НА ПРОФЕСІЙНУ ПІДГОТОВКУ ВИХОВАТЕЛЯ ДОШКІЛЬНОГО ЗАКЛАДУ……..94
Мальцева Л. І. СОЦІАЛІЗАЦІЯ ВИХОВАНЦІВ ДИТЯЧОГО БУДИНКУ ЗА ДОПОМОГОЮ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ……..97
Мар'янченко Л. СТРУКТУРА СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ АГРАРІЇВ……..……100
Марцінковська Р.Д., Срібна І. АКЦІЯ «РУШНИК ЄДНОСТІ ЮНИХ НАУКОВЦІВ ПОЛТАВЩИНИ»…….103
Марченко В. А. КОНЦЕПЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ В ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ СОФІЇ РУСОВОЇ……106
Маханько Т.Д. ВИКОРИСТАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ІДЕЙ СОФІЇ РУСОВОЇ У ДОШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ…….109
Мацицька О.В. ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ В УМОВАХ ЦЕНТРУ ОСВІТИ ТА СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ ……..113
Мілько С.В. НЕ УКРАЇНКА ЗА ПОХОДЖЕННЯМ, ВОНА СТАЛА НЕЮ ПО ДУХУ… ……..…115
Мурашкіна О.І. РОЛЬ СОФІЇ РУСОВОЇ В РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ…….118
М'ясоїд П.А., Харчук Г.І. ІДЕЯ ГРИ У ТВОРЧОСТІ СОФІЇ РУСОВОЇ І СУЧАСНА ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ДИДАКТИКА……..121
Немченко М. В. СПОНУКАННЯ УЧНІВ ПРОФЕСІЙНО - ТЕХНІЧНИХ ЗАКЛАДІВ ДО ЗАСВОЄННЯ ЗНАНЬ…….…..124
Олефір І. І. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ЄВРОПЕЙСЬКОЇ АСОЦІАЦІЇ УНІВЕРСИТЕТІВ …….127
Олійник Ю.П. МАЙСТЕРНІСТЬ ПЕДАГОГА В ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО - ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ……131

Омеляненко С.В. МАЙСТЕРНІСТЬ ПЕДАГОГА В ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО - ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ……133
Палка І.О. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ВПРОВАДЖЕННЯ МЕДІАОСВІТИ У ПІДГОТОВКУ МАЙБУТНЬОГО АРХІТЕКТОР……138
Панасенко І.Г. СОФІЯ РУСОВА В КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ
Пєнкіна Н.О. ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ - ШЛЯХ ДО РЕФОРМИ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ……...144
Пивовар Н.М., Хілінська Т. ПОСТАТЬ С.Ф. РУСОВОЇ ЯК ПРИКЛАД ІДЕАЛУ ДУХОВНОЇ ЖІНКИ-ГРОМАДЯНКИ…….146
Політько Ю. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ У ПЕДАГОГІЧНИЙ ПРОЦЕС НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ……..148
Попова Л.ФОРМУВАННЯ ДУХОВНО-ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ……151
Прокопенко Н.М. РОЛЬ ВИХОВАТЕЛЯ У ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ…… 154
Сайко Н.М., Ярмак Т. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ СОФІЇ РУСОВОЇ …….156
Стрельніков М.В. ПІДПРИЄМНИЦЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАГІСТРІВ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ «МБА»……159
Стрельніков В.Ю. АВТОРСЬКІ КУРСИ НА БАЗІ КОЛЕДЖІВ……161
Строгіна В.В. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ……166
Твердохліб А. ІДЕЯ ПЕДАГОГІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА В ТВОРЧОМУ СПАДКУ СОФІЇ РУСОВОЇ……168
Тимошик М.С. СОФІЯ РУСОВА, ЯКОЇ МИ НЕ ЗНАЄМО: ЗА ВПЕРШЕ ВІДНАЙДЕНИМИ ДОКУМЕНТАМИ АРХІВУ УКРАЇНСЬКОГО ПРЕСОВОГО БЮРО У ЛОНДОНІ……..171
Ткаченко А.В. СПРАВА І ДОЛЯ СОФІЇ РУСОВОЇ ЯК ОБ'ЄКТ ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНИХ СТУДІЙ **……..**176
Треба Г. ПРОЕКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ……..178
Холоша М. В. НАУКОВО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ ВІДКРИТОЇ ОСВІТИ……181
Хохуля О.Г. ВИКОРИСТАННЯ СПАДЩИНИ СОФІЇ ФЕДОРІВНИ РУСОВОЇ НА УРОКАХ ПРИРОДНИЧОГО ЦИКЛУ…….184
Черепанова С. А. ВИХОВНІ ЦІННОСТІ СІМ'Ї У ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ СОФІЇ РУСОВОЇ……188
Чіп С.І. ВПЛИВ СЕРЕДОВИЩА НА СОЦІАЛІЗАЦІЮ ВИХОВАНЦІВ…….190
Цимбаліста О.Р. СТРУКТУРА ПРОФЕСІЙНОЇ РЕФЛЕКСІЇ ВИКЛАДАЧІВ…….192
Цуприк Л.С. ЗАПРОВАДЖЕННЯ ТРАДИЦІЙ СОФІЇ РУСОВОЇ У СПОРТИВНО-ВИХОВНІЙ РОБОТІ ГІМНАЗІЇ «ЗДОРОВ'Я»……194
Яська Т.Ю.ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З КОМЕРЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ВКІ……..198

ПРОЕКТУВАННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ У ВИЩОМУ ЗАКЛАДІ ОСВІТИ

(Юрій Войник м. Гадяч Полтавської області)

На основі ідейних позицій С. Русової окреслено наукові основи розв'язання проблеми проектування навчального процесу підготовки майбутнього фахівця засобами інноваційних технологій.

***Ключові слова**: вищий заклад освіти, майбутній фахівець, проектування, навчальний процес, професійна підготовка.*

Some scientific principles of the educational process design for a future specialist by means of innovative technologies are outlined on the basis of the ideological positions of S. Rusova.

***Key words**: higher education institution; future specialist; designing; educational process; professional training.*

З огляду на сучасні тенденції розвитку вищої школи та результати пілотажного дослідження, актуальним залишається обґрунтування дидактичних засад проектування навчального процесу майбутніх фахівців в контексті інформатизації освіти, а також проведення роботи зі створення інформаційно-методичного забезпечення для проектування навчального процесу засобами інноваційних технологійу Державному навчальному закладі «Гадяцьке вище професійне аграрне училище».

Аналіз останніх джерел і публікаційдав змогу встановити, що питання підготовки майбутніх фахівців різнобічно досліджувалися вітчизняними вченими. У сучасній педагогічній науці розроблені науково-теоретичні та прикладні основи інноваційного навчання. На значенні педагогічного проектування у навчальному процесі та навчальній діяльності зосереджує увагу широке коло науковців (В. Безрукова, Л. Богославець, І. Волков, М. Григор'ян, В. Докучаєва, О. Заір-Бек, О. Киричук, О. Коберник, А. Лігоцький, О. Ломакіна, Ю. Машбиць, В. Монахов, Г. Монахова, О. Прикот, В. Стрельніков [2-5] та ін.).

У працях В. Бикова, О. Волинко, А. Гуржія, М. Жалдака, Ю. Жука, В. Кременя, Н. Морзе, П. Сікорського, В. Стрельнікова [2-5]та ін. розглянуті цілі, теоретичні та методологічні основи, можливості застосування інноваційних технологій у процесі навчання, а також аналізуються програмні засоби навчального призначення, обговорюються проблеми проектування комп'ютерно-орієнтованих методичних систем навчання окремих предметів.

Незважаючи на значний доробок науковців з проблеми впровадження технологій навчання у галузі освіти, залишається недостатньо дослідженим у теоретичному та методичному аспектах процес проектування навчального процесу засобами інноваційних технологій у вищих навчальних закладах.

Тому метою статті є розкриття наукових основ розв'язання проблеми проектування навчального процесу підготовки майбутнього фахівця засобами інноваційних технологій.

Організація досліджень. Вирішуючи проблему проектування навчального процесу підготовки майбутнього фахівця засобами інноваційних технологій ми

керувалися позицією С. Русової, яка кожну людину розглядала передусім як члена людського суспільства і вважала дуже важливим введення її в «кооперативні відносини з соціальним середовищем» [1, с. 147].

Актуальність настанов С. Русовоїв умовах інтеграції України у світовий освітній простір підтверджена необхідністю удосконалення системи підготовки майбутнього фахівця, який був би здатним здійснювати діяльність на високому професійному рівні, гідно конкурувати на сучасному ринку праці та послуг.

Під підготовкою майбутніх фахівців ми розуміємо якісний рівень фахових знань та сукупність практичних умінь і навичок, професійного досвіду, ціннісних орієнтацій, мотивів, особистісних якостей, необхідних для доцільно цілеспрямованих компетентних взаємодій фахівця з людьми в процесі здійснення професійних функцій.

До методолого-теоретичних основ підготовки майбутніх фахівців відносимо закономірності та провідні положення наукових підходів: особистісно орієнтованого (М. Алєксеєв, А. Бойко, І. Зязюн, Н. Ничкало, В. Сухомлинський, О. Падалка, О. Пєхота та ін.), який вимагає розуміння особистості фахівця як носія унікальної індивідуальності, передбачає у процесі підготовки саморозвиток здібностей кожного її суб'єкта, увагу до його творчого потенціалу, самовизначення та забезпечення для цього належних умов; особистісно-діяльнісного (К. Абульханова-Славська, В. Давидов, О. Леонтьєв, В. Семиченко, Н. Тализіна та ін.), що забезпечує формування компетентності фахівця як інтегрованої особистісної якості фахівця, що включає знання, вміння, досвід і цінності професійної діяльності і розглядається як комплексна соціально-професійна характеристика, необхідна для здійснення ефективної професійної діяльності; аксіологічного (О. Норов, В. Сластьонін, Н. Ткачова та ін.), що надає можливість вивчати процес професійної підготовки фахівця з погляду його ставлення до особистості як до найвищої суспільної цінності та формувати у майбутнього фахівця відповідні ціннісні орієнтації; культурологічного (С. Генісаретський, О. Рудницька, В. Ясвін та ін.), який передбачає ставлення до суб'єкта підготовки як до творця нових елементів культури, тобто розвиток майбутнього фахівцяяк творчої особистості у професійному і соціокультурному середовищі вищого навчального закладу.

Розвиток і реформування професійної освіти, що є об'єктивною необхідністю сьогодення, в останні десятиріччя значною мірою визначаються сучасними міжнародними педагогічними ідеями, як то модернізація, інтенсифікація, оптимізація, професіоналізація, інтеграція, універсалізація тощо. Ці концептуальні ідеї, ставши головними напрямами у галузі освіти на європейському континенті, реалізуються в оптимальному структуруванні та інтеграції знань у змісті підготовки фахівця, в різних теоретично обґрунтованих моделях і підходах.

Висновки. Система навчального процесу – це цілісна множина сукупності її основних складових, що створює певну модель навчання. Вона складається з великої кількості взаємопов'язаних елементів. Головними складовими навчального процесу є всі компоненти навчання: мета навчання; зміст освіти

(через відповідні предмети та види навчальної діяльності); учасники навчального процесу; методи та способи навчання; форми і засоби навчання; навчальна та наукова діяльність студентів (об'єкт навчання); навчаюча діяльність викладачів.

У процесі структурно-логічного, проблемно-цільового та системного аналізу комплексу джерел зроблено термінологічне уточнення дефініції «проектування навчального процесу» – її модифіковано як цілеспрямоване й усвідомлене визначення наперед (у вигляді педагогічного проекту) діяльності його суб'єктів у взаємодії (згідно настанов С. Русової), спрямованій на реалізацію педагогічних цілей та завдань (у даному конкретному випадку – завдань і цілей проектування навчального процесу підготовки майбутнього фахівця засобами інноваційних технологій).

Список використаних джерел

1. Русова С. Соціальне виховання, його значення у громадському житті / Софія Федорівна Русова // Вибрані педагогічні твори у 2-х кн. – К. 1. – К.: Либідь, 1997. – С.144-150.
2. Стрельніков В. Ю. Педагогічні основи забезпечення особистісного і професійного розвитку студентів засобами інноваційних технологій навчання : [монографія. : у 2 кн.] / В. Ю. Стрельніков. – Полтава : РВВ ПУСКУ, 2002. – Кн. 2. – 230 с.
3. Стрельніков В. Ю. Проектування професійно-орієнтованої дидактичної системи підготовки бакалаврів економіки : монографія / В. Ю. Стрельніков. – Полтава : РВВ ПУСКУ, 2006. – 334, [1] с.
4. Стрельніков В. Ю. Теоретичні засади проектування професійно орієнтованої дидактичної системи підготовки бакалаврів економіки : дис. … д-ра пед. наук : 13.00.04 / Віктор Юрійович Стрельніков. – К., 2007. – 461 с.
5. Стрельніков В. Ю. Теоретичні засади проектування професійно-орієнтованої дидактичної системи (підготовка бакалаврів економіки) : монографія / В. Ю. Стрельніков. – Полтава : РВЦ ПУСКУ, 2005. – 329 с.

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУСИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ

(Ірина Волянюк, м.Шумськ,Тернопільська область)

На сучасному етапі до якості підготовки кваліфікованих робітників з боку системи професійної освіти ставляться щоразу вищі вимоги. За таких умов навчальні заклади повинні максимально якісно надавати освітні послуги.

Ключові слова : *професійно-технічна освіта,компетентність.*

Vocational education system is challenged by increasingly higher requirements for the quality of training of skilled workers. That's why institutions need to provide highestquality educational services.

Key words*: vocational education, competence.*

Сучасний етап розвитку системи професійно-технічної освіти як одного з соціальних інститутів, що надає освітні послуги, проходить в складних умовах. Це пов'язано із зростаючими вимогами до якості підготовки кваліфікованих робітників з боку системи професійної освіти, ринку праці, студентської молоді і їх батьків, а також з економічними ризиками, демографічними проблемами, соціокультурними і етичними аспектами тощо [2].

Соціально-економічне становище молоді в країні нерозривно пов'язано із станом суспільства. Підростаюче покоління природним чином реагує на ті зміни, які відбуваються у навколишньому середовищі. За таких умов заклади

професійно-технічної освіти, залишаючись статичними, не можуть вирішити завдання власного розвитку для максимально якісного надання освітніх послуг населенню[1, с. 53].

Конкурентна боротьба освітніх установ за абітурієнтів актуалізує процеси вдосконалення діяльності системи професійно-технічної освіти, ефективного використання наявних управлінських, кадрових, матеріальних, технологічних та інших ресурсів, реалізації варіативних освітніх програм, зміст яких є актуальним та відповідає потребам ринку праці в конкретному регіоні. При цьому варіативність не лише забезпечує управління змінами в освітньому просторі, але і виступає як необхідна умова розширення можливостей розвитку закладів професійно-технічної освіти [4].

Сучасна діяльність установ професійно-технічної освіти спрямована не тільки на задоволення цілком конкретних потреб суспільства і економіки у фахівцях середньої ланки, але і на освітні потреби особи. Трансформація соціокультурного середовища детермінує діяльність навчальних закладів у напрямі активізації внутрішніх процесів (підвищення якості навчання, розвитку, виховання) і зовнішньої мобільності[5,с.44-45].

Складна динаміка розвитку пов’язана з інтеграцією навчальних закладів, спадкоємністю освітніх програм різних рівнів, розширенням зв’язків з іншими освітніми установами, організаціями і підприємствами. При цьому важливо не стільки забезпечити модернізацію та нарощування кількісних параметрів (масштабів підготовки фахівців) функціонування системи професійно-технічної освіти, скільки досягнути темпів її випереджаючого розвитку, поряд із знаходженням і використанням якісно нових ресурсів реалізації цілей досліджуваної системи.

Формування партнерських відносин між навчальним закладом, його абітурієнтом і підприємством-роботодавцем здійснюється шляхом оформлення відповідних договорів, надання і забезпечення якості запропонованих послуг [1, с. 229].

Напрямом розвитку системи професійно-технічної освіти є навчання молоді з обмеженими можливостями здоров’я як в умовах інклюзивної освіти, так і дистанційного надомного навчання. Надання закладами професійно-технічної освіти можливостей освоєння освітніх програм для різних категорій споживачів на основі використання дистанційних технологій дозволятиме : долати недоступність зовнішнього середовища, забезпечувати без бар’єрний доступ до здобування професійно-технічної освіти; вибудовувати індивідуальні освітні траєкторії; використовувати електронні освітні ресурси та ін. [1, с.229].

Це особливо важливо для студентів з обмеженими можливостями пересування (знаходження в пенітенціарній установі, стан здоров’я, служба в армії). Професійне навчання для даних категорій осіб, що навчаються, є також засобом їхньої соціальної реабілітації [3,с.8].

На сьогоднішній день пошуки шляхів визначення цілей і змісту професійно-технічної освіти ведуть компетенції, які інтенсивно обговорюються і розробляються, і вже склалися теоретичні основи компетентнісного підходу.

Передбачається, що ключові компетентності мають над професійний характер і необхідні в будь-якій сфері діяльності:

– когнітивна (пізнавальна) – здатність самостійно вчитися, прагнення до пошуку інформації для навчальних цілей;

– соціально-психологічна – встановлення нормальних взаємин з людьми,здібність до роботи в колективі, співпраці, критиці і самокритиці;

– соціально-організаційна (управлінська) – здатність ухвалювати організаційні рішення, визначати цілі організації, навички самоконтролю;

– інформаційно-комп'ютерна – здатність отримувати, систематизувати, аналізувати і передавати інформацію, уміння інтерпретувати і узагальнювати її, використовувати Інтернет;

– креативна – здібність до творчості, уміння ставити і вирішувати нестандартні завдання, вести дослідну роботу;

– комунікативна – інтерес до людей, здатність адекватно сприймати усну мову, володіти монологічним і діалогічним мовленням, брати участь в неформальному спілкуванні, вести ділові переговори, наради, дискусії;

– компетентність у збереженні особистого здоров'я – уміння реалізовувати здоровий спосіб життя, проявляти відповідальність за здоров'я інших,здібність до фізичного, духовно-етичного розвитку, свобода від залежностей (секти, наркоманія, алкоголізм, куріння і так далі) [5, с.44-45].

Високий професіоналізм і компетентність, глибокі знання, володіння вміннями й навичками на рівні останніх досягнень науково-технічного прогресу та інші загальнолюдські якості притаманні ,конкурентоспроможних випускників на ринку праці[5,с.44-45].

Одна з основоположних цілей підготовки кваліфікованих фахівців – формування їх професійної компетентності, яка включає систему знань, умінь, навичок і здібностей, що дозволяють фахівцям кваліфіковано орієнтуватися у сфері професійної діяльності, а також якості осіб, що надають їм можливості успішно вирішувати певний клас професійних завдань [7, с.118-137].

Висновки. На завершення слід зазначити, що ресурсними векторами розвитку закладів професійно-технічної освіти є задоволення освітніх запитів різних верств населення, посилення орієнтації на реальні соціокультурні умови, запити споживачів освітніх послуг, розвиток варіативності освітніх програм, форм і технологій навчання, підвищення компетентності управлінських і педагогічних працівників, розширення взаємодії і контактів з іншими установами, організаціями і підприємствами.

Для споживача освітніх послуг в умовах ринкової економіки важливе те, як саме працюватиме молодий фахівець, а не рівень сформованих у нього теоретичних знань. Зникла система розподілу та працевлаштування випускників професійно-технічних навчальних закладів, з'явилися недержавні підприємства, керівники яких почали висувати жорсткі вимоги не лише до рівня освіти, але і до особових, ділових, етичних якостей фахівців, що приймаються на роботу. Тому, власне знання і уміння повинні стати

проміжним, опосередкованим результатом навчання, а кінцевим результатом стає сама професійна діяльність.

Список використаних джерел

1. Гуревич Р. С. Теоретичні та методичні основи організації навчання в ПТНЗ / Р. С. Гуревич. – К. : Вища шк., 1998. – 229 с.
2. Концепція Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти на 201 1–2015 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http:// osvita.ua/legislation/proftech/8836. – Загол. з екрану. – Мова укр
3. Ничкало Н. Профтехосвіта і ринок праці : старі й нові проблеми / Н. Никало // Педагогічна газета. – 2005. – № 12. – С. 8.
4. Стрельніков В. Ю. Інновації в обладнанні й унаочненні сучасної школи // Шлях освіти. – 2002.
5. Стрельніков В. Ю. Професійна компетентність вчителя // Актуальні проблеми безперервного підвищення кваліфікації педагогічних кадрів України в умовах становлення національної школи: Тези звітної 3-ї наук. конф. ін-ту. – К: ЦІУВ МО України, 1992. – С. 44-45.
6. Стрельніков В. Ю. Психологічні вимоги до особистості педагога //Творча спадщина А.С. Макаренка у контексті сучасної педагогічної науки і практики: Матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. (березень 1998 р.). – Суми–Харків–Полтава, 1998. – С. 330-334.
7. Стрельніков В. Ю. Технологія ефективного педагогічного спілкування і вибір засобів педагогічного впливу (матеріали до вивчення міні-модуля «Педагогічне спілкування») / В. Ю. Стрельніков // Удосконалення педагогічної майстерності в умовах особистісно орієнтованої освіти: Модульний посібник / Автори-упорядники: В.Р.Ільченко, П.І.Матвієнко, Н.І.Білик. – Полтава: ПОІППО, 2003. – 190 с. – С. 118-137.

.

ЗАСОБИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ В МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ГОТОВНОСТІ ДО ПРОГНОСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

(Оксана Глазуненко,
м. Верхньодніпровськ Дніпропетровської області)

На основі педоцентричного підходу до виховання С. Русової окреслено засоби інформаційно-комунікаційних технологій як інструмент формування в майбутніх фахівців готовності до прогностичної діяльності.

***Ключові слова**: майбутній фахівець, формування, інформаційно-комунікаційні технології, готовність, прогностична діяльність.*

Information and communication technologies as an instrument for the formation of future specialists' readiness for prospective activity are outlined based on S. Rusova's pedocentric approach to the education.

***Key words:** future specialist, formation, information and communication technologies, readiness, prognostic activity.*

Постановка проблеми. Сьогодення потребує створення ефективної системи прогнозування, подальшого вдосконалення методології та методики розробки прогнозів. Вирішення цих завдань вимагає підвищення рівня професійної підготовки майбутніх фахівців загалом і формування готовності їх

до прогностичної діяльності зокрема.

Аналіз останніх джерел і публікаційпоказав, що окремі аспекти підготовки майбутніх фахівців до прогностичної діяльності, зокрема формування прогностичних умінь студентів, певною мірою досліджено такими вченими, як В. Безруков, Ф. Гоноболін, А. Губа, Є. Дмитрієв, О. Єпішева, Л. Лебедик [1-3; 7-8], Т. Смиковська, В. Стрельніков [4-6].

Експериментальну базу дослідження становив Верхньодніпровський коледж Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету, завдання інформатизації якого практично співпадали із завданнями інформаційної підготовки майбутніх фахівців – формування інформативної компетентності, які включають: узагальнення та поглиблення теоретичних знань про головні поняття та методи інформатики як наукової дисципліни; навчання та засвоєння базових засад інформатики: способів одержання, накопичення, оброблення, зберігання, передавання та подання інформації; розвиток алгоритмічного стилю та культури мислення;вироблення вмінь і навичок опису систем, об'єктів і зв'язків між ними;опанування загальних засобів інформатизації, формування вмінь і навичок роботи на ПК, засвоєння методів роботи з ІКТ (системним і прикладним програмним забезпеченням загального призначення);вивчення та засвоєння методів і засобів використання сучасних ІКТ відповідно до потреб майбутньої професійної діяльності (професійно орієнтованого програмного забезпечення та автоматизованого робочого місця);актуалізація професійних знань, умінь, навичок з урахуванням можливостей ІКТ у фаховій діяльності, зокрема виконання обчислень;формування вмінь і навичок планування ресурсів ІКТ, необхідних для виконання професійних завдань;вироблення вмінь прогнозувати та приймати оптимальне рішення або пропонувати варіанти вирішення проблеми у складній ситуації;розвиток комунікативних здібностей фахівців, навичок колективної роботи за допомогою ІКТ;естетичне та екологічне виховання фахівців;ознайомлення з методами виконання науково-дослідної та проектної діяльності в певній галузі, а також комп'ютерного моделювання прогнозу тощо.

Викладемо провідні принципи ефективної практики навчання, які найвиразніше проявляються внаслідок використання нових інформаційних технологій.

1. Заохочення контактів між студентами і викладачами. Роль викладача дуже важлива, адже він повинен допомогти студентові повірити у свої сили та можливості, зрозуміти цілі та завдання навчання. В такому разі воно стає більш мотивованим, бо викладач відчутно посилює мотивацію під час зворотного зв'язку та застосовує засоби формування компетенцій студентів.

2. Розвиток співпраці студентів. Дослідження показують, що відсоток студентів, які спроможні вчитися самостійно, без спілкування з іншими, досить малий. Колективні навчальні дії активізують захопленість та сприяють мотивації. Розподіл ідей поліпшує міркування і поглиблює розуміння. Але при такій роботі необхідний індивідуально-диференційований підхід для врахування ступеня розуміння, справді самостійної роботи і завчасного

усунення психологічних бар'єрів. Це вимагає постійного індивідуального опитування та тестування, а також організації бесід для аналізу успіхів кожного студента та оцінки ступеня розуміння навчальної інформації та відтворення її.

3. Використання активних методів навчання. Студенти повинні обговорювати матеріал, що вивчається, обмірковувати його, зв'язувати його зі своїм життєвим досвідом. Плідність діалогу студентів певною мірою залежить від уміння викладача керувати ходом дискусії. При нагоді викладач стає учасником діалогу, щоб наводити зразки мовної культури і доцільно використовувати чати для формування особистості студентів.

4. Швидкий зворотній зв'язок. При вивченні матеріалу студенти потребують допомоги – це оцінка їхніх знань, консультації під час виконання домашніх завдань, аналіз та обговорення матеріалу, пов'язування з їхнім досвідом. Можна визначити такі функції зворотного зв'язку: інформування студента про припущену помилку, надання допомоги для її виправлення, підвищення мотивації за допомогою аналізу ходу діяльності студента та обговорення її результатів, вирівнювання навчальної траєкторії з метою оптимізації процесу навчання. Залежно від того, які функції переважають, розрізняють два типи зворотного зв'язку: інформаційно-оповістковий та аналітично-результативний.

5. Ефективне використання часу. Успішний розподіл часу – це ефективне вивчення для студентів і ефективне навчання та вдосконалення для викладачів. Нові технології виявляють таку допомогу завдяки доступу до інформаційних ресурсів, розподілених по всьому світу.

6. Висока мотивація. Мотивація важлива для кожного, і для погано підготовлених, і для байдужих, і для занадто стриманих, і для сильних, активних студентів. Нові технології надають нові можливості для підвищення мотивації навчання.

Висновки.Використання засобів ІКТ завжди виправдано в усіх сферах освітньої діяльності. Процес інформатизації освіти підвищує рівень активності й реактивності студента, розвиває здатності до альтернативного мислення, формування вмінь розробляти стратегії пошуку розв'язання як навчальних, так професійних задач, прогнозування результатів впровадження прийнятих рішень засобами моделювання досліджуваних об'єктів, явищ, процесів і взаємозв'язків між ними.

Список використаних джерел

1. Лебедик Л.В. Компетентісний підхід до підготовки магістрів обліку і аудиту / Л.В. Лебедик // Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: проблеми теорії та практики. – Полтава: ПУЕТ, 2014. – 253 с. – С. 194-199.
2. Лебедик Л.В. Компетентнісний підхід у підготовці викладачів вищої школи до проектування дидактичних систем в умовах магістратури / Л. В. Лебедик // Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка. – Випуск 66-67. – Наукове видання «Педагогічні науки». – Полтава: ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2016. – 245 с. – С. 53-58.
3. Лебедик Л. В. Формування загальних і професійних компетенцій майбутніх викладачів економіки / Л. В. Лебедик // Імідж сучасного педагога. – 2017. – № 2 (171). – С. 11-14.
4. Стрельников В. Компоненты профессиональной компетентности преподавателя высшей школы / В. Стрельников // Edukacja i ekonomia. Redakcja naukova prof. dr.hab. Vaino Rajangu, dr. Tadeusz Trocikowski. – Wloclawek – Kaniewo, 2015. – 381 с. – С. 213-221.

5. Стрельніков В. Ю. Проектування вчителем інтерактивних технологій навчання на основі електронних освітніх ресурсів / В. Ю. Стрельніков // Фізико-математична освіта : науковий журнал. – 2017. – Випуск 4(14). – С. 348-351. Strelnikov V.J. Projecting Interactive Educational Technology His Professional Pedagogical Activity [Електронний ресурс] / V.J. Strelnikov // Physical and Mathematical Education : scientific journal. – 2017. – Issue 4(14). – P. 348-351. – Режим доступу до ресурсу: http://fmo-journal.fizmatsspu.sumy.ua/publ/4-1-0-299.

6. Lebedyk L. Planning technologies for the preparation of high school teachers based in the experience of European countries: Study of problems in modern science: new technologies in engineering, advanced management, efficiency of social institutions. Monograph: edited by Shalapko Yurij, Wyszkowska Zofia, Musial Janusz, Paraska Olga. – Bydgoszcz, Poland : University of Technology and Life Sciences, 2015. – 762 p. – C. 749-760.

МОЖЛИВОСТІ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН ЩОДО ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

(Людмила Грищенко,
м. Гадяч Полтавської області)

На основі залучення прогресивних педагогічних ідей С. Русової виявлено потенційні можливості змісту фахових дисциплін для формування ціннісного ставлення майбутніх фахівців до професійної діяльності.

***Ключові слова**: фахові дисципліни, вищий заклад освіти, майбутній фахівець, формування, навчальний процес, професійна діяльність.*

On the basis of the involvement of S. Rusova's progressive pedagogical ideas This paper describes somepossibilities of the of professional educational subjects for the valuesdevelopment of future specialists towards their professional activity.

***Key words**: professional subjects, higher education institution, future specialist, development, educational process, professional activity.*

Постановка проблеми. Необхідність формування ціннісного ставлення майбутніх фахівців до професійної діяльності викликана потребами українського суспільства у спеціалістах з високим рівнем особистісного та професійного розвитку, що дозволить їм ефективно вирішувати складні фахові завдання у сучасних динамічних реаліях, максимально відповідати світовим стандартам професіоналізму.

Фундаментальна основа підготовки фахівців – фахові дисципліни, які покликані формувати систему міцних теоретичних знань, практичних умінь і навичок правильно аналізувати відповідні процеси, швидко приймати рішення, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між окремими явищами, орієнтуватись у ринковому середовищі, що постійно змінюється.

Необхідним стає осмислення та реалізація можливостей фахових дисциплін у контексті формування не лише кваліфікованих спеціалістів, а й гідних членів гуманного суспільства, що стверджується в Україні. Потрібні нові підходи до вивчення фахових дисциплін, зокрема з акцентом на їхньому ціннісному аспекті.

Аналіз останніх джерел і публікаційвказавна існування досліджень концептуальних засад становлення, функціонування, розвитку фахової освіти та шляхів її вдосконалення у контексті виховання молоді (О. Гавриш, В. Ганін, Т. Ганніченко, Р. Гейзерська, О. Гончарова, С. Горобець, Т. Гуцан, Л. Довгань, Ю. Каракай, Л. Кириленко, Л. Лебедик [1],В. Майковська, І. Пархоменко, І. Прокопенко, Д. Разуменко, В. Соляр, В. Стрельніков[3-5],Н. Тверезовська, Н. Уйсімбаєва, Л. Філіппова та ін.).

Метою статті є виявленняпотенційних можливостей змісту фахових дисциплін для формування ціннісного ставлення майбутніх фахівців до професійної діяльності.

Експериментальну базу дослідження становив Державний навчальний заклад «Гадяцьке вище професійне аграрне училище», денавчальна дисциплінароглядалася як педагогічно адаптована система понять про явища, закономірності, закони, теорії, методи тощо.

Зазначимо, що видатний педагог Софія Федорівна Русова наполягала на створенні належних умов для навчання і соціального виховання в новій школі:1) товариська атмосфера в школі, довірливі відносини між вчителями та учнями; 2) учнівське самоврядування; 3) заміна класу нечисленними рухливими групами; 4) реформа методів навчання (перехід від пасивних до активних); 5) заміна навчальних програм в середній школі[2, с. 147].

Основними можливостяминавчальних дисциплін, що сприятимуть розкриттю аксіологічного потенціалу майбутніх фахівців, є, насамперед, особливості наукового знання: систематичність, коли нові знання плавно витікають з раніше здобутих, які є їхнім логічним підгрунтям; об’єктивність як відповідність перевіреним фактам, реальності взагалі; наявність певного наукового базису, цілісних теорій або ж окремих наукових положень; істинність як адекватне дійсності відображення у свідомості суб’єкта пізнання відповідних явищ і предметів; критичність як необхідність перегляду, уточнення загальновідомих гіпотез і теорій, творчий пошук нових фактів і висунення актуальних наукових тверджень; раціональність як сукупність норм і методів, які характеризують наукове дослідження та відповідають логічним і методологічним нормам, правилам; відтворюваність як можливість застосування наукових результатів за інших рівних умов як самим автором, так й іншими суб’єктами навчальної діяльності, що спрямовується на досягнення чітко сформульованої мети; суб’єктивність як орієнтація на студента – носія індивідуального суб’єктивного досвіду, активності (завдання викладача полягає у розширенні потенціалу розвитку особистості, спрямуванні студента на усвідомлення необхідності самотворчості, саморозвитку, самовдосконалення завдяки педагогічно організованій діяльності та спілкуванню у єдиному середовищі взаємодії); орієнтація на практику як рушійну силу наукового пізнання та утвердження особистості у соціумі.

Для забезпечення аксіологічної орієнтованості змісту фахових дисциплін необхідно подбати про:

– розширення під час занять у студентів уявлень про соціальне призначення професії, систему професійних цінностей фахівців, їхній взаємозв’язок із подальшим професійним успіхом;

– мотивацію навчальної діяльності;

– спрямованість на формування та інтеграцію інтелектуальних, творчих, комунікативних умінь; суб’єкт-суб’єктну взаємодію;

– забезпечення підготовкидо реалізації професійних цінностей у практичній діяльності.

Висновки.Фаховим дисциплінам властивий певний аксіологічний потенціал, який недостатньою мірою реалізується у процесі їхнього вивчення. Розширенню можливостей ціннісно-смислової інтерпретації навчального матеріалу сприяє застосування та логічне поєднання дидактичних принципів, методів і засобів у процесі вивчення фахових дисциплін з урахуванням основних принципів професійної освіти.

Занурення студентів у широкий соціокультурний контекст професійних цінностей під час освоєння фахових дисциплін є важливою умовою процесу особистісного та професійного розвитку майбутніх фахівців, становлення професійної ідентичності.

Враховуючи ці обставини, необхідним завданням постає перебудова структури процесу навчання на професійно-ціннісну орієнтованість, а отже – визначення педагогічних умов, що цьому сприятимуть.

Процес поглиблення та розширення змісту фахових дисциплін з акцентом на розвиток ціннісно-смислової сфери особистості у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців є предметом подальших наукових пошуків.

Список використаних джерел

1. Лебедик Л. В. Методологічні аспекти дослідження проблеми управління навчально-творчою діяльністю студентів / Л. В. Лебедик, Л. В. Рябовол// Збірник наукових статей магістрів факультету харчових технологій, готельно-ресторанного і туристичного бізнесу ПУЕТ за результатами наукових досліджень 2011-2012 навчального року. – Полтава: ПУЕТ, 2012. – 225 с. – С. 173-178.
2. Русова С. Соціальне виховання, його значення у громадському житті / Софія Федорівна Русова // Вибрані педагогічні твори у 2-х кн. – К. 1. – К.: Либідь, 1997. – С.144-150.
3. Стрельніков В. Ю. Підготовка магістрів спеціальності «Педагогіка вищої школи» до соціальної діяльності / В. Ю. Стрельніков // Професійна підготовка фахівців соціальної сфери: надбання, проблеми, перспективи : Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Хмельницький, 23-24 березня 2012 року) / Ред. колегія: Романовська Л.І. (голова) та ін. – Хмельницький: ХНУ, 2012. – 207 с. – С. 122-124.
4. Стрельніков В. Ю. Розвиток особистісних смислів і ціннісних орієнтацій педагога / В. Ю. Стрельніков // Шлях освіти. – 2001. – № 2. – С. 11-13.
5. Стрельніков В. Ю. Теоретичні основи проектування як складової професійної діяльності педагога / В. Ю. Стрельніков // Імідж сучасного педагога. – 2004. – № 7. – С. 31-33.

ІНТЕНСИВНЕ ВИВЧЕННЯ ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН ФАХІВЦЯМИ З ЕКОНОМІКИ

(Лариса Жук, м. Ужгород)

На основі ідейних позицій С. Русової розглянуто принципи: цільового призначення інформаційного матеріалу; поєднання комплексних, інтегруючих і особистих дидактичних цілей; повноти навчального матеріалу; реалізації зворотного зв'язку.

***Ключові слова**: система інтенсивного навчання; принцип; змістовий модуль; елемент модуля; професійна підготовка; підходи; освітня парадигма.*

On the basis of ideological positions S. Rusova considered the principles: the purpose of the information material; a combination of complex, integrative and personal didactic goals; the completeness of the educational material; feedback implementation.

***Key words**: intensive training; principle; content module; the module element; training; attitudes; educational paradigm; information society.*

Ідейною позицією С. Русової є: «Вчитель має не лише вчити учнів, але й виховувати їх характер. А найголовніше – зміцнювати їх волю і викликати свідоме відношення до своїх обов'язків, почуття відповідальності» [1, с. 239]. Система інтенсивного вивчення правових дисциплін фахівцями з економіки є такою системою навчання, яка залучає не використовувані у звичайному навчанні психологічні резерви особистості й діяльності студентів, що дає змогу швидко, ефективно, радісно і просто чомусь навчитися. Проблемою, що виникає в цьому контексті, є проектування змісту навчання з метою його інтенсифікації.

Аналіз останніх джерел і публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми, показав, що дослідження конкретних аспектів проектування змісту навчання з метою його інтенсифікації, досліджувалися широким колом авторів, зокрема в руслі проектного підходу. Ідеї проектного підходу виникли ще на початку ХХ ст. і були пов'язані з радикальними підходами до зміни освітньої парадигми. Фактично Д. Дьюї та його послідовники (В. Кілпатрік, Е. Паркхерст, С. Шацький) запропонували альтернативу класно-урочній системі (у шкільній освіті) і дисциплінарно-предметній системі (у вищій професійній освіті). Разом із тим, аналіз вітчизняних наукових праць показує, що вони здебільшого стосуються інтенсивного, а не прискореного навчання, а також вивчення переважно іноземної мови.

Мета статті –аналіз принципів побудови змістових модулів у системі інтенсивного вивчення правових дисциплін фахівцями з економіки, які б забезпечили готовність фахівця до майбутньої професійної діяльності.

Ми розглядали поняття модульної освіти у «класичному» варіанті: модуль (від лат. modulus – міра): 1) назва важливого коефіцієнта чи величини; 2) частина будови, що слугує одиницею вимірювання; 3) уніфікований функціональний вузол у вигляді пакета деталей (модуль у комп'ютерних системах, у космічному кораблі); модуль у педагогіці – функціональний, логічно зумовлений вузол навчально-виховного процесу, завершений блок дидактично адаптованої інформації; навчальний модуль – цілісна

функціональна одиниця, що оптимізує психосоціальний розвиток майбутнього фахівця з економіки. Психолого-дидактичними засобами реалізації навчального модуля є педагогічно-адаптована система понять у вигляді системи знань, духовних цінностей [2-3].

На наше глибоке переконання, саме модульний підхід до проектування курсів інтенсивного вивчення правових дисциплін фахівцями з економіки є основою для ущільнення програмового матеріалу. Технологія роботи зі змістом як компонентом дидактичної системи є синтезом технологій побудови змістового модуля; наповнення змістового модуля, тобто відбору складника його інформації; структурування інформації всередині змістового модуля. Під час реалізації принципів інтенсивного навчання питання визначення обсягу, наповнення, структури змісту освіти набувають першочергового значення. До питання організації змісту освіти ми підходимо з модульних позицій.

Перший із принципів – *принцип цільового призначення інформаційного матеріалу* – указує, що зміст банку інформації будується виходячи з дидактичної мети. Якщо вимагається досягнення пізнавальних цілей, банк інформації формується за гносеологічною ознакою. Якщо вимагається досягнення цілей діяльності, застосовується операційний підхід у побудові банку інформації, у результаті чого створюються змістові модулі операційного типу.

Принцип поєднання комплексних, інтегрованих і окремих дидактичних цілей реалізується для визначення структури змістових модулів. Комплексна дидактична мета є вершиною піраміди цілей і реалізується всією сукупністю змістових модулів. Вона поєднує інтегрувальні дидактичні цілі, реалізацію кожної з яких забезпечує конкретний модуль. Модулі, які відповідають інтегрувальній дидактичній меті, складають комплексну мету, об'єднуються модульною програмою. Кожна інтегрувальна дидактична мета складається з окремих цілей, яким у модулі відповідає один елемент навчання.

Принцип повноти навчального матеріалу в модулі конкретизує модульний підхід і розкривається такими правилами: 1) викладаються основні моменти навчального матеріалу, його сутність; 2) даються пояснення до цього матеріалу; 3) указуються можливості додаткового поглиблення матеріалу або його розширеного вивчення шляхом використання комп'ютера, інших методів навчання чи рекомендуються конкретні літературні джерела; 4) даються практичні завдання і пояснення до їх вирішення; 5) ставляться теоретичні завдання та відповіді на них.

Відповідно до *принципу реалізації зворотного зв'язку* процес засвоєння знань повинен бути керованим і контрольованим. Для реалізації зворотного зв'язку для побудови модуля слід дотримуватися таких правил: 1) повинна створюватися можливість зворотного зв'язку в наступності, тобто потрібно забезпечити модуль засобами прямого контролю, який показуватиме рівень підготовленості студента до його засвоєння; 2) слід застосовувати поточний, проміжний і узагальнювальний контроль: перший – у кінці кожного елементу, а останній – у кінці модуля; 3) поточний і проміжний контроль може

здійснюватися у вигляді самоконтролю; 4) обидва вони мають сприяти своєчасному виявленню прогалин у засвоєнні знань, а у випадку неуспішності, чітко показувати, які частини навчального матеріалу слід повторити або глибше засвоїти; 5) узагальнювальний (вихідний) контроль має показувати рівень засвоєння модуля; у випадку виявлення недостатності засвоєння студенту пропонують повторити матеріал (у вигляді конкретних навчальних елементів), за яким отримано незадовільні відповіді.

Висновком із даного дослідження може бути застереження, що проектування змісту інтенсивного вивчення правових дисциплін фахівцями з економіки є ефективним, якщо, по-перше, створені проекти не вимагають додаткових ресурсів; по-друге, їх можна застосувати іншим викладачам правових дисциплін, незважаючи на досвід і педагогічну майстерність; по-третє, є потенційні можливості для зниження витрат на його використання без утрати якості роботи.

Список використаних джерел

1. Русова С. Вибрані педагогічні твори : у 2 кн. / С. Русова ; за ред. Є. І. Коваленко ; упоряд., передм., прим. Є. І. Коваленко, І. М. Пінчук. – К. : Либідь, 1997. Кн. 2. – 1997. – 320 с.
2. Стрельніков В. Ю. Принципи організації системи інтенсивного вивчення правових дисциплін фахівцями з економіки / Л. Б. Жук, В. Ю. Стрельніков // Україна – Цивілізація. Том 5. Утвердження українського цивілізаційного простору: духовно-історичні передумови, сучасні тенденції та перспективи розвитку / Карпатський університет імені Августина Волошина; Українська богословська академія ; редкол. : Бедь В.В. (гол. ред.), Гайданка Є.І. (відп. секр.), Урста С.В. та ін. – Ужгород : Видавничий відділ КаУ, 2016. – 406 с. – С. 258-264.
3. Стрельніков В.Ю. Сучасні технології навчання у вищій школі : Модульний посібник для слухачів авторських курсів підвищення кваліфікації викладачів МІПК ПУЕТ / В.Ю. Стрельніков, І.Г. Брітченко. – Полтава: ПУЕТ, 2013. – 309 с.

ПІДГОТОВКА ВИКЛАДАЧІВ ВИЩОЇ ШКОЛИ ДО ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ В УМОВАХ ВИЩОГО ПРОФЕСІЙНОГО АГРАРНОГО УЧИЛИЩА

(Леся Лебедик м. Полтава,
Руслан Різніченко м. Гадяч Полтавської області)

На основі ідейних позицій С. Русової окреслено шляхи підготовки викладачів вищої школи до формування професійної компетентності майбутнього фахівця в умовах вищого професійного аграрного училища.

***Ключові слова**: викладач вищої школи, майбутній фахівець, вище професійне аграрне училище, підготовка, компетентність, формування.*

Tthe ways of preparation of the teachers of the high school for the formation of professional competence of the future specialist in the conditions of the higher professional agricultural school are outlined on the basis of the ideological positions of S. Rusova.

***Key words**: teacher of higher education, future specialist, higher professional agricultural college, training, competence, formation.*

Підготовка викладачів вищої школи до формування компетентності майбутнього фахівця в умовах вищого професійного аграрного училища розглядалася нами з урахуванням ідей видатного педагога і громадського діяча, письменниці, журналістки, доктора соціології Українського соціологічного інституту, професора педагогіки Українського педагогічного інституту імені М. Драгоманова в Празі Софії Федорівни Русової. Великого значення надавала С. Русова самоосвіті педагогів, яких вона називала «садівницями» та «джерелом освіти» [2-3]. Вона писала, що педагог в процесі педагогічної діяльності повинен багато читати і постійно збагачувати свої знання, бо «...той, хто учить, повинен сам учитись і багато знати» [3, с. 67].

Аналіз останніх джерел і публікаційпоказав, що деякі аспекти підготовки викладачів вищої школи до формування професійної компетентності майбутніхфахівців різних профілів досліджувалися вітчизняними науковцями [1; 4-6]. Однак, проблема підготовки викладачів до формування професійної компетентності майбутніхфахівцівв умовах вищого професійного аграрного училища залишається малодослідженою.

Тому метою статті є окреслення шляхів підготовки викладачів вищої школи до формування професійної компетентності майбутніхфахівцівв умовах вищого професійного аграрного училища.

Зауважимо, що сучасний стан професійної компетентності майбутнього фахівця у вищих професійних аграрних училищах, на жаль, не на високому рівні. Приєднання України до Болонського процесу та перехід на кредитно-модульну систему навчання зумовили скорочення кількості аудиторних годин природничо-наукових, фундаментальних дисциплін і винесення близько 50 % матеріалу на самостійне опрацювання студентів.

Однак не всі студенти вміють і бажають самостійно працювати над опануванням нового матеріалу. Взагалі, більшість із них сприймає науки якось абстрактно, не розуміючи, для чого потрібно їх вивчати і де конкретно у їхній майбутній професійній діяльності застосовуються ці знання.

Виокремимо низку проблем, із якими стикаються викладачі під формування досліджуваної якості та які не дають учням у повній мірі оволодіти фаховими знаннями. Серед нихслід виділити такі:низький рівень шкільної підготовки з основних наук;невміння використовувати науковий апарат, що є наслідком низького рівня практичних умінь та навичок, ціннісно-мотивованої діяльності;невміння, неготовність і небажання самостійно опрацьовувати новий матеріал;недостатня навчально-пізнавальна, дослідницька активністьучнів;невміння застосовувати знання для вирішення професійних завдань.

Однак не можна знімати відповідальності і з викладача, який здійснює навчально-виховну діяльність. Професійна компетентність педагогає сукупністю професійних знань, умінь, способів професійної діяльності (соціально-правова компетентність: знання та вміння у сфері взаємодії із суспільними інститутами і людьми, а також володіння прийомами професійного спілкування і поведінки; спеціальна компетентність:

підготовленість до самостійного виконання конкретних видів діяльності, вміння розв'язувати типові професійні завдання й оцінювати результати своєї праці, здатність самостійно отримувати нові знання та вміння за фахом; персональна компетентність: здатність до постійного професійного зростання і підвищення кваліфікації, а також реалізація себе в професійній праці; аутокомпетентність: адекватне уявлення про свої соціально-професійні характеристики та володіння методами подолання професійних деструкцій).

На думку В. Стрельнікова, професійну компетенцію вчителя слід розуміти як глибоке знання педагогом навчально-виховного процесу, сучасних проблем педагогіки, психології та предмета викладання, а також уміння застосовувати ці знання у своїй повсякденній практичній роботі [5].

Викладач повинен чітко усвідомлювати, яке велике значення буде відігравати його предмет у подальшій професійній діяльності учня, вміти будувати міжпредметні зв'язки, націлювати студентів на самостійний пошук напрямків розв'язання поставлених перед ними завдань, заохочувати постійне прагнення до самоосвіти та саморозвитку [1].

В. Стрельніков в узагальненій моделі сукупності необхідних викладачеві якостей, виділяє п'ять блоків: 1) професійна компетентність; 2) етичні якості; 3) організаторські здібності; 4) ділові якості; 5) уміння управляти собою [6, с. 272]. Науковець вважає, що «провідну роль у структурі якостей викладача відіграє його професійна компетентність, яка містить сім груп якостей: високий рівень знань і умінь за фахом, методичну культуру, культуру наукової діяльності, інформаційну культуру, культуру виховної діяльності, культуру мови, політичну культуру. Кожна з цих груп спирається на конкретні за змістом первинні якості» [6, с. 272].Уміння вдосконалювати та поглиблювати свої знання з предмета, методики викладання, використання інноваційних технологій є запорукою ефективності навчального процесу.

Під професійною компетентністю викладача, необхідної для формування професійної компетентності майбутнього фахівця в умовах вищого професійного аграрного училища розуміємо сукупність професійних знань, умінь, навичок і особистісних характеристик, що забезпечує ефективне виконання фахівцем завдань і своїх обов'язків у вищому навчальному закладі, є мірою й основним критерієм його відповідності професійній діяльності.

Також слід приділити увагу процесу адаптації першокурсників, оскільки у більшості з них виникають проблеми, пов'язані зі сприйняттям нових умов навчальної діяльності, правил і вимог, які формулюють викладачі, комунікацією з новим оточенням, самовизначенням свого місця у новому студентському колективі, самоствердження себе у ньому як особистості.

Висновки. Отримання фахової підготовки, а отже набуття високого рівня сформованості професійної компетентності, на нашу думку, буде більш ефективним, якщо її зміст, структура, обсяг будуть співзвучними потребам і завданням майбутньої професійної діяльності, а фахові знання створюватимуть фундамент для майбутньої діяльності.

Список використаних джерел

1. Лебедик Л. В. Критерії готовності майбутнього викладача до проектування дидактичних систем / Л. В. Лебедик // Педагогічні науки. – Вип. 69. –Полтава: ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2017. – 139 с. – С. 69-73.
2. Русова С. Вибрані педагогічні твори / Русова С. – К. : Освіта, 1996. – 304 с.
3. Русова С. Ф. Дошкільне виховання / С. Ф. Русова. – Катеринослав, 1918. – 162 с.
4. Стрельніков В. Ю. Компоненти професійної компетентності викладача вищої школи / В. Ю. Стрельніков // Гуманітарний вісник ДВНЗ. – Переяслав-Хмельницький, 2013. – Вип. 28. – Том ІІ. – С. 278-285.
5. Стрельніков В. Ю. Розвиток професійної компетентності вчителів у закладах післядипломної освіти : дис. … канд. пед. наук : 13.00.01. / В. Ю. Стрельніков. – К., 1995. – 223 с.
6. Стрельніков В. Ю. Модель якостей викладача як проектанта технологій освіти дорослих / В. Ю. Стрельніков // Витоки педагогічної майстерності. – 2012. – Вип. 10. – С. 270-274.

СТРУКТУРА СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ АГРАРІЇВ

(Любов Мар'янченко,
м. Верхньодніпровськ Дніпропетровської області)

На основі поглядів С. Русової щодо творення національної системи виховання і навчанняокреслено структуру компонентів соціокультурної компетентності майбутніх аграріїв

***Ключові слова**: майбутній аграрій, формування, структура, компонент, соціокультурна компетентність*

The structure of the components of social and cultural competence of future agrarians is outlined on the basis of S. Rusova's views on the creation of a national system of education and training

***Key words**: future agrarian, formation, structure, component, sociocultural competence*

Актуальність проблеми формування соціокультурної компетентності майбутніх аграріїв зумовлена сучасними вимогами ринку праці аграрного сектору до майбутніх фахівців, які мають володіти не лише необхідними компетенціями для здійснення професійної діяльності з розвитку та вдосконалення сільськогосподарської промисловості, але й бути здатними до збереження та примноження культурних цінностей суспільства; уміти вести конструктивний діалог із представниками інших культур – носіями інших цінностей і світосприйняття, що можливе в процесі вивчення гуманітарних дисциплін.

Аналіз останніх джерел і публікаційзасвідчив, що існує значна кількість досліджень, пов'язаних із вивченням окремих аспектів визначеної проблеми. Дослідники Н. Білоцерківська, І. Закір'янова, Л. Лебедик [1-2], Т. Смиковська, В. Стрельніков [4], С. Шехавцова розглядають процес формування соціокультурної компетентності майбутніх фахівців.

Водночас аналіз стану розробки різних аспектів означеної проблеми засвідчив недостатнє дослідження питань, що пов’язані з формуванням соціокультурної компетентності майбутніх аграріїв.

Метастатті полягає в теоретичному обґрунтуванні компонентів соціокультурної компетентності майбутніх аграріїв.

Організація дослідженьна базі Верхньодніпровського коледжу Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету відбувалася на основі настанови С. Русовоїщодорозвиткусоціокультурної компетентностічерез творення національної системи виховання і навчання дітей. Вона писала: «народові, який немає школи і не дбає про неї, призначені економічні злидні й культурна смерть. Ось через що сучасним гаслом усякого свідомого українця мусить бути завдання: рідна школа на Вкраїні!»[3, с. 33].

Спираючись на погляди дослідників щодо структури соціокультурної компетентності майбутніх фахівців, ми виокремили чотири компоненти соціокультурної компетентності майбутніх аграріїв: мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісно-поведінковий та особистісний.

Проаналізуємо детальніше компоненти соціокультурної компетентності майбутніх аграріїв.

Мотиваційно-ціннісний компонент містить мотиви, які спонукають майбутнього аграрія до соціокультурної діяльності; ціннісні орієнтації; переконання та принципи, якими особистість оперує в процесі спілкування та в поведінці; здатність до саморозвитку, культурне самовизначення; готовність до прояву власної ідентичності.

Мотиви, як і ціннісні орієнтації, є найважливішим компонентом структури особистості майбутнього аграрія, тобто за ступенем їхньої сформованості можна судити про рівень сформованості особистості. Мотиви виникають, формуються та розвиваються на основі потреб і є усвідомленими спонуканнями особистості до діяльності або поведінки. Саме усвідомлення значущості здійснюваної діяльності визначає її спрямованість, стимулює особистісний інтерес і потребу в її здійсненні. Мотиваційний аспект має вирішальне значення для активізації таких психологічних процесів, як сприйняття, розуміння й засвоєння соціокультурної інформації. Для цього необхідно підвищувати рівень мотивації, сприяючи розвитку пізнання та інтелектуальної діяльності майбутнього аграрія. Психічні й фізичні переживання (потреби), усвідомлена внутрішня або зовнішня потреба (мотиви) стимулюють мислення та призводять до бажання більше дізнатися. Завдяки ситуації задовольняються потреби особистості та створюються позитивні установки на вивчення рідної та іншомовної культур.

Когнітивний компонент визначається сукупністю знань, пов’язаних із національною та світовою, іншомовною культурою. Соціокультурні знання є частиною загальних знань про світ, тобто це знання соціальних особливостей і культури певного мовного співтовариства.

Діяльнісно-поведінковий компонент характеризується спрямованістю на розвиток соціокультурних умінь і навичок майбутніх аграріїв: оволодіння

технологією пошуку, аналізу, узагальнення та застосування соціокультурної інформації на практиці; уміння виокремлювати загальне та специфічне в культурі рідної країни та країни носія мови; наявність умінь і навичок щодо правил міжкультурного спілкування; здатність установлювати та підтримувати необхідні контакти з іншими людьми; володіння техніками, засобами та стилями вербальної й невербальної комунікації; уміння будувати власну поведінку відповідно до мовленнєвих і немовленнєвих норм рідної та іншомовної країн; здатність до співпраці та соціокультурної взаємодії з представниками інших мов і культур.

Для соціокультурної компетентності важливим є також формування вмінь і навичок міжкультурного ділового спілкування майбутніх аграріїв, серед яких виокремлюють: уміння поводити себе доброзичливо, толерантно, з повагою до людської гідності й поведінкових традицій людей інших культур (розвиток поведінкової культури); уміння правильно, стисло, логічно висловлювати свої думки; уміння логічно, точно й доречно висловлюватися з огляду на традиції іншокультурних партнерів; ставити запитання; реагувати на відповіді співрозмовника тощо (розвиток комунікативної культури); уміння правильно використовувати та розуміти невербальні засоби спілкування, правильність використання інтонації, гнучкості, темпу мовлення, проявів емоцій, міміки, пантоміміки з огляду на іншокультурних партнерів (розвиток культури використання мовних засобів).

Особистісний компонент передбачає формування соціально значущих і професійно важливих особистісних якостей майбутнього аграрія. Безперечно, важливим аспектом соціалізації особистості вважається процес набуття нею професійно важливих якостей. Серед професійно-особистісних якостей, необхідних для успішної професійної діяльності та розвитку особистості аграрія, можна виокремити спільні ознаки: мобільність, здатність приймати виважені рішення, спостережливість, емпатія та толерантність, здатність пристосовуватись до нових умов. Успіх у різних сферах діяльності майбутнього аграрія залежить від здатності швидко адаптуватися до різних соціокультурних умов, ефективно вступати в соціокультурну взаємодію.

Для здійснення успішної міжкультурної комунікації майбутніх аграріїв важливими є формування таких якостей особистості: інтернальність, тобто схильність до самодетермінації, що свідчить про особистісну та професійну зрілість; терпимість, яка розкриває настанови майбутнього аграрія в спілкуванні, його світосприйняття, світогляд, ціннісне ставлення до навколишнього соціального середовища; проявляється в готовності сприйняти унікальність інших; рефлексивність, що передбачає здатність майбутнього фахівця самостійно оцінювати, зіставляти, аналізувати власну культурну ідентичність і культурну приналежність співрозмовника у взаємодії; відкритість, яка полягає в здатності особистості до позитивної емоційної модальності в спілкуванні, позитивної настанови на міжкультурну комунікацію; суб’єктність як вищий рівень особистісної самоорганізації, що включає самодетермінацію, відповідальність, творчу самостійність.

Головне завдання виховання сучасного аграрія полягає, як заповідала Софія Русова, у створенні навчально-виховної системи, що передбачає: модернізацію змісту освіти в умовах полікультурного соціального простору України; виховання в молоді гордості за своє національне коріння, усвідомлення своєї національної значущості; виховання любові та патріотизму до рідної землі, поваги до батьків, свого роду.

Висновки. Усі складники соціокультурної компетентності майбутніх аграріїв взаємопов'язані, а сформованість кожної з них визначає рівень сформованості соціокультурної компетентності.Соціокультурна компетентність майбутніх аграріїв є поліструктурним, системним особистісним утворенням, що інтегрує знання про соціум, ознаки національної та іншомовної культур, їх відмінності в побуті й звичаях; знання щодо землеробської культури, видів аграрної діяльності; містить сукупність ціннісних орієнтацій; передбачає вміння застосовувати набуті соціокультурні знання під час міжкультурного спілкування; формує готовність до ефективної взаємодії та співробітництва в процесі здійснення завдань аграрної галузі, здатність адекватно реагувати на зміни в соціальній і професійній сферах.

Список використаних джерел

1. Лебедик Л. В. Підготовка викладача вищої школи до проектування дидактичних систем на основі культурологічного підходу / Л. В. Лебедик // Імідж сучасного педагога. – 2015. – № 10. – С. 14–18.
2. Лебедик Л. В. Розвиток комунікативних навичок викладача: метод. рек. до самостійного вивчення теми з навчальної дисципліни «Педагогіка вищої школи» / Л. В. Лебедик. – Полтава: ПУЕТ, 2015. – 16 с.
3. Русова Софія. З маловідомого і невідомого. – Частина 1. «Несторка української педагогічної літератури…» / упоряд. О. Джус, З. Нагачевська. – Івано-Франківськ: Гостинець, 2006. – 456 с.
4. Стрельніков В. Ю. Професійний розвиток майбутнього фахівця як складник його соціальної діяльності у контексті сучасної соціокультурної ситуації / В. Ю. Стрельніков // Соціально-педагогічна діяльність в умовах трансформації суспільства: теоретичні та прикладні проблеми: монографія / за заг. ред. С. П. Архипової. Черкаси: Вид. ФОП Гордієнко Є. І., 2014. – С. 19-46.

СПОНУКАННЯ УЧНІВ ПРОФЕСІЙНО - ТЕХНІЧНИХ ЗАКЛАДІВ ДО ЗАСВОЄННЯ ЗНАНЬ

(Микола Немченко, м. Нова Одеса, Миколаївська обл.)

В статті розглянуто методологію реалізації змісту освіти через вибір методик спонукання учнів до засвоєння знань.

Ключові слова: *педагогічні технології, конкурентоспроможність, методи навчання, мотивація, підготовка, урок засвоєння нових знань.*

The article reviews methodology of the implementation of the content of education through the choice of methods for inducing students to master knowledge.

Key words*: pedagogical technologies, training, competitiveness, teaching methods, motivation, lessons of learning new knowledge.*

Проблема спонукання учнів до засвоєння знань сьогодні полягає в тому, щоб надати вчителю методологію вибору та механізм реалізації відібраного

вченими змісту освіти в реальному навчальному процесі як з урахуванням інтересів та здібностей учнів, так і його особистої творчої індивідуальності.

Одним із нових напрямів у підвищенні якості підготовки робітників і спеціалістів виступає технологічний підхід до навчання, який полягає у повному управлінні навчальним процесом, відтворенні усіх навчальних дій, корекції навчального процесу, оперативному зворотному зв'язку [5, с. 48]. Саме такій підхід є гарантією досягнення запланованих результатів, виражених у діях тих, хто вчиться, і послідовній орієнтації педагога на чітко сформульовані цілі навчання.

Якісна підготовка конкурентноспроможного працівника потребує творчого підходу педагогічних працівників ПТНЗ до вибору змісту, форм, методів та засобів навчання, максимального використання досягнень сучасної педагогічної науки, нових педагогічних технологій [1, с. 146]. С.Русова у центр педагогічної концепції ставить дитину з її природженими задатками, здібностями, можливостями, талантами. Саме тому важливо обирати методи навчання з урахуванням індивідуальних особливостей учнів.

Одним із важливих компонентів навчання, спрямованих на досягнення поставлених дидактичних, виховних і розвиваючих цілей, є методи навчання. Мета, поставлена викладачем, може бути досягнута лише у тому випадку, якщо вона усвідомлена і прийнята учнями.

Для того, щоб оволодіти технологією вибору методів навчання, викладачам необхідно добре знати їх різноманітність, а головне ефективно використовувати кожний із них.

Засвоєння нових знань в галузі освіти досліджується педагогічною методикою та психологією. Над проблемами засвоєння нових знань працюють сучасні вчені-педагоги: І. Бех, Л. Буркова, І. Зязюн, О. Киричук, О. Козлова, В. Кремень, Л. Лебедик, В. Мадзігон, К. Макагон, В. Ничкало, С. Подмазін, В. Пінчук, О. Савченко, А. Сологуб, В. Стрельніков, Н. Федорова, А. Фурман, М. Ярмаченко.

Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні педагогічних умов та методик спонукання учнів до засвоєння знань в процесі підготовки фахівців ресторанного та готельного бізнесу.

Засвоєння знань — цілісний процес. Усі його компоненти тісно між собою взаємозалежні. Так, уже під час сприйняття навчального матеріалу (почуттєвого чи раціонального) здійснюється одночасно і первісне його розуміння — усвідомлення фактів, подій, елементарних зв'язків між досліджуваними предметами і явищами, а також запам'ятовування й елементарні (локальні) узагальнення. Тому в цілісному процесі засвоєння знань важко виділити окремі його ланки, усі компоненти тісно переплітаються [2, с. 220]. **Мотивація** – загальна назва для процесів, методів, засобів спонукання учнів до продуктивної пізнавальної діяльності, активному освоєнню змісту освіти.

Мотивація як процес зміни станів і відносин особистості ґрунтується на *мотивах*, під якими розуміються конкретні спонукання, причини, що змушують особистість діяти, робити вчинки. Мотиви - дуже складні утворення, що

являють собою *динамічні системи*, у яких здійснюються аналіз і оцінка альтернатив, вибір і прийняття рішень. Щоб успішно навчати на уроці, необхідно чітко представити сутність і структуру даного процесу. Під навчанням ми розуміємо навчально-пізнавальну діяльність учнів, здійснювану під педагогічним керівництвом вчителя і спрямовану на засвоєння знань, навичок, умінь, формування світогляду і розвиток інтелектуальних і спеціальних здібностей.

До складу навчання, як відомо, входять викладання і навчання.

Викладанняявляє собою процес педагогічного керівництва навчально-пізнавальною діяльністю учнів. Воно припускає наступні основні компоненти:

- постановка мети і завдання навчання;
- мотивація учнів і формування в них позитивного відношення до навчання;
- актуалізація почуттєвого і практичного досвіду й опорних теоретичних знань учнів;
- виклад учнем необхідних готових знань за допомогою різних мовних і наочних засобів;
- забезпечення активної пізнавальної діяльності учнів, спрямованої на одержання (пошук) нових знань йди осмислення готової інформації;
- забезпечення діяльної участі учнів у процесі узагальнення і систематизації знань;
- організація засвоєння учнями навичок і умінь і творчого застосування їх на практиці;
- контроль і корекція.

До складу **навчання** входять наступні основні компоненти:

1) засвоєння знань, навичок і умінь;

2) застосування знань, навичок і умінь.

Узагальнення і систематизація знань є складними тісно між собою зв'язаними процесами, що охоплюють весь навчальний процес [3, с. 79];.

Під узагальненням логіка розуміє уявне виділення яких-небудь властивостей, що належать деякому класу предметів; перехід від одиничного до загального.

Узагальнення і систематизація – процеси тісно взаємозалежні: чим ширше узагальнення (узагальнення понять), тим більше відбито між ними зв'язків і відносин, тим більше широке коло знань поєднується в систему.

Найбільше повно такі узагальнення і систематизація здійснюються в процесі вивчення спеціальних предметів. Досягненню цієї мети можуть сприяти і спеціальні уроки міжпредметного узагальнюючого повторення.

Урок засвоєння нових знань

Важливим завданням такого уроку є свідоме оволодіння учнями системою наукових понять, законів чи іншими формами знань, способами виконання дій. Основними критеріями засвоєння знань є сформованість світогляду, уміння формулювати різні визначення, пояснювати їх, наводити приклади,

переказувати матеріал своїми словами, застосовувати знання на практиці (за зразком чи у змінених умовах). Урок засвоєння нових знань має таку структуру:

1. Перевірка домашнього завдання, актуалізація і корекція опорних знань.

2. Повідомлення теми, мети, завдань уроку і мотивація навчальної діяльності.

3. Сприймання і первинне усвідомлення нового матеріалу, осмислення зв'язків і відношень в об'єктах вивчення.

4. Узагальнення і систематизація знань, застосування їх у різних ситуаціях.

5. Підбиття підсумків уроку і повідомлення домашнього завдання.

Урок засвоєння нових знань спрямований на вивчення нового матеріалу, що має великий обсяг інформації, яка потребує значних витрат часу на опрацювання. Тому всі інші етапи скорочені в часі, а то й відсутні, наприклад, перевірка домашнього завдання. Під час проведення такого уроку основний акцент ставиться на самостійному засвоєнні знань учнями під керівництвом учителя.

ВИСНОВКИ. Основними компонентами процесу засвоєння знань є сприйняття навчального матеріалу, розуміння об’єктивних зв’язків між предметами і явищами і виявлення їхньої внутрішньої сутності, запам’ятовування, узагальнення і систематизація.

Мотивація – загальна назва для процесів, методів, засобів спонукання учнів до продуктивної пізнавальної діяльності, активному освоєнню змісту освіти. Мотивація ґрунтується на мотивах.

Провідним компонентом навчання є процес засвоєння знань, під яким ми розуміємо навчально-пізнавальну діяльність, спрямовану на свідоме і міцне оволодіння знаннями, навичками й уміннями і перетворення їхній в особисте надбання кожного учня.

Список використаних джерел

1. Лебедик Леся. Формування загальних і професійних компетенцій як основи професійної культури магістрів економіки / Леся Лебедик // Молодь і ринок. – 2009. – № 2 (49). – С. 145-150.
2. Лебедик Л. В. Формування організаційної функції у професійній компетентності майбутніх товарознавців / Л. В. Лебедик // Актуальні проблеми теорії і практики експертизи товарів : матеріали І міжнародної наук.-практ. інтернет-конф. (м. Полтава, 18-20 берез. 2014 р.). – Полтава : ПУЕТ, 2014. – 268 с. – С. 220-222.
3. Педагогічна книга майстра виробничого навчання: Навч.-метод. посібник / Н.Г. Ничкало, В.О. Зайчук, Н.М. Розенберг та ін. / За ред. Н.Г. Ничкало. – К.: Вища школа, 1992. – С. 15-111, 276-315.
4. Стрельніков В. Ю. Компетентнісний підхід в акмеології / В. Ю. Стрельніков // Компетентнісний підхід до підготовки випускників вищого навчального закладу : матеріали XXXVI міжвузівської наук.-методичної конф. (Полтава, 22–23 березня 2011 р.) : в 2 ч. Ч. 1. – Полтава: РВВ ПУЕТ, 2011. – 256 с. – С. 167-169.
5. Стрельніков В. Ю. Проблеми та перспективи формування професійних компетенцій майбутніх спеціалістів сфери ресторанного обслуговування / В. Ю. Стрельніков // Імідж сучасного педагога. – 2014. – № 2. – С. 48-51.

6. Стрельніков В. Ю. Формування професійних компетенцій спеціаліста сфери ресторанного обслуговування / В. Ю. Стрельніков // Актуальні питання розвитку та організації готельно-ресторанного бізнесу в сучасних умовах [Текст]: Матеріали Всеукр. інтернет-конф. викладачів, аспірантів та студ., 20-21 березня. 2014 р., м. Донецьк / М-во освіти і науки України, Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, Донец. обл. держ. адмін.; [редкол.: Азарян О.М. (голова оргком.) та ін.]. – Донецьк : [ДонНУЕТ], 2014. – 254 с. – С. 26-28. – Режим доступу: http://donduet.edu.ua/attachments/article/2014/t_20_03_14.pdf

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ У ПЕДАГОГІЧНИЙ ПРОЦЕС НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

(Юлія Політько м. Гадяч Полтавської області)

У статті описано прогресивні педагогічні ідеї С. Русової для розгляду теоретичних основ запровадження інновацій у педагогічний процес навчального закладу.

***Ключові слова**: вищий заклад освіти, навчальний процес, інновація*

Progressive pedagogical ideas of S. Rusova in the theoretical foundations for the consideration of the introduction of innovations into the pedagogical process of an educational institution are taken into account.

***Key words:** higher education institution, educational process, innovation*

Сьогодні у вищій освіті України здійснюються складні трансформаційні процеси, пов’язані з реформуванням усіх ланок педагогічної діяльності, що відбуваються у навчальних закладах різних типів і форм власності. Тенденції демократизації суспільства та певний рівень свободи передбачають творчі пошуки викладачів і керівників закладів освіти, які у мінливому середовищі призводять до появи інноваційних процесів, виникнення, формування та здійснення педагогічних інновацій.

Запровадження інновацій у педагогічний процес навчального закладу на основі принципу індивідуалізації С. Русова тісно пов’язувала з соціалізацією виховання. «Соціалізація людини не є приголомшенням індивідуального розвитку на користь опанування соціальних та громадських вимог. Ні, пошана до особистості, до кожної індивідуальності є першою здоровою підвалиною всякого громадянства, всякої держави» [3, с. 75].

Аналіз останніх джерел і публікаційдав змогу встановити, що проблема запровадження інновацій у педагогічний процес навчального закладу представлена роботами А. Єрмоли, І.Жерносєка, В. Крижка, Л. Лебедик [1-2],Є. Павлютенкова, В. Стрельнікова [4-8],Б. Тевліна та ін.

Метастатті– охарактеризуватипринципи запровадження інновацій у педагогічний процес навчального закладу.

Експериментальну базу дослідження становив Державний навчальний заклад «Гадяцьке вище професійне аграрне училище», дездійснювалася розробка, розповсюдження та застосування інновацій, забезпечена

інноваційною діяльністю освітнього закладу, як одна з форм інвестиційної діяльності, спрямованої на вдосконалення й оновлення системи освіти.

Управління інноваційними освітніми процесами здійснюється за певними принципами, що постають як норми, орієнтири діяльності. Основні принципи управління інноваційними освітніми процесами виражають те спільне в організації управління ними, що охоплює всі їх етапи та зумовлює їх успішність і ефективність. Ці принципи відображають конкретні закони й закономірності реалізації інноваційних процесів.

Принцип організованої інноваційної зміни станів системи освіти. Цей принцип орієнтує на необхідність свідомої діяльності під час переходу від одного стану системи освіти до іншого, досконалішого. Його застосування передбачає певну систему діяльності, яка охоплює етап підготовки до зміни стану системи освіти й етап реалізації цих змін.

Принцип переходу від стихійних механізмів перебігу інноваційних процесів до свідомо керованих. Реалізація цього принципу передбачає визначення і відпрацювання ефективного механізму свідомого управління зміною станів. Створення дієвого механізму повинно відбуватися у різних напрямах. Один із них пов’язаний із поєднанням процесів створення нового, його освоєння педагогами і застосування на практиці в одному навчальному закладі. Таким закладом може стати школа як керована інноваційна система.

Принцип інформаційної, матеріально-технічної, кадрової забезпеченості реалізації основних етапів інноваційних освітніх процесів.Він передбачає обов’язкове інформаційне, матеріальне, кадрове забезпечення інноваційних процесів на кожному з основних етапів.

Принцип прогнозування зворотних або незворотних структурних змін в інноваційному соціально-педагогічному середовищі. Цей принцип враховує закон незворотної дестабілізації педагогічного інноваційного середовища, а також його цілісність та адаптаційні можливості.

Принцип посилення стійкості інноваційних освітніх процесів. Суть його виявляється в тому, що при переході від стихійних процесів до керованих повинна посилюватися і стійкість інноваційних процесів, їх здатність до своєрідного самозахисту, самоадаптації. Сучасна динаміка суспільного життя спричинила збільшення кількості інноваційних процесів, які охоплюють різні ланки системи освіти, суттєвої зміни їх якості. Домінантою зміни якості інноваційних процесів є зростання їх стійкості. Це виявляється у визнанні їх невипадковості, закономірності, необхідної для освітньої системи. Унаслідок цього інноваційні процеси отримують необхідне інформаційне, матеріально-технічне і кадрове забезпечення. Змінюється і ставлення до педагогів-новаторів, зростає ступінь очікування нового в педагогіці, тобто виникає механізм необхідної реалізації нового.

Принцип прискорення розвитку інноваційних процесів у системі освіти. Дія принципу розкриває ефективність організації та механізми реалізації інноваційних процесів. Він означає прогресування інноваційних змін унаслідок їх раціональних запроваджень у практику освітніх закладів.

Висновки. Сучасна педагогічна наука трактує інновації як результат творчого пошуку оригінальних, нестандартних рішень різноманітних педагогічних проблем, прямим продуктом якого можуть бути нові навчальні технології, оригінальні виховні ідеї, форми та методи виховання, нестандартні підходи в управлінні освітнім процесом. Всі інновації підпорядковані певним законам та принципам, що обумовлюють перебіг інноваційних процесів. Побічним продуктом педагогічних інновацій є зростання майстерності педагога, рівня його культури, мислення, світогляду.

Інноваційна діяльність у вищому навчальному закладі, розробка, апробація та впровадження інноваційних педагогічних технологій значною мірою сприяють підвищенню навчально-виховного процесу в навчальному закладі, впливають на вибір засобів, методів і прийомів розвитку людини, які відповідають вимогам сучасності і забезпечують виховання всебічно розвиненої, гармонійної, творчої особистості.

Список використаних джерел

1. Лебедик Леся. Інноваційні підходи до проектування освіти дорослих / Леся Лебедик // Інновації в освіті : матеріали Міжнар. наук.-метод. конф. (Київ, 16-17 жовтня 2012 р.) : тези доповідей. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2012. – 352 с. – С. 223-225.
2. Лебедик Л. В. Інноваційні технології педагогічної підготовки магістрів економіки / Л. В. Лебедик // Вища освіта в контексті Болонського процесу : збірник матеріалів міжнародної наук.-методичної конф. (Полтава, 18-21 листопада 2008 р.). – Полтава: Видавництво «АСМІ», 2008. – 544 с. – С. 425-430.
3. Русова С. Ф. Дошкільне виховання / С. Ф. Русова. – Катеринослав, 1918. – 162 с.
4. Стрельніков В. Ю. До проблеми складання тезаурусу інноваційних технологій навчання / В. Ю. Стрельніков // Вісник Київського національного ун-ту технологій та дизайну. – 2008. – Том 1. – 375 с. – С. 20-23.
5. Стрельніков В. Інновації в обладнанні й унаочненні сучасної школи / В. Стрельніков // Шлях освіти. − 2002. − № 1. − С. 32-35.
6. Стрельніков В. Ю. Інноваційні технології навчання. Методичний посібник / В. Ю. Стрельніков. – Полтава: РВВ ПУСКУ, 2004. – 31 с.
7. Стрельніков В. Ю. Основні категорії і поняття інноваційних технологій навчання / В. Ю. Стрельніков // Сучасна середня освіта: інновації, методологія, теорія, практика. Тези доповідей на міжрегіональній науково-практичній конференції, 7 жовтня 2014 р. / За заг. ред. І. М. Бобер. – Кременчук : ПП Щербатих О.В., 2014. – 348 с. – С. 297-300.
8. Стрельніков В. Ю. Педагогічні основи забезпечення особистісного і професійного розвитку студентів засобами інноваційних технологій навчання / В. Ю. Стрельніков. – Полтава: РВВ ПУСКУ, 2002. – Кн.1. – 295 с. Кн.2. – 230 с.

ФОРМУВАННЯ ДУХОВНО-ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

(Людмила Попова, м. Верхньодніпровськ Дніпропетровської області)

Спираючись на погляди С. Русової з «націоналізації» системи освіти, запропоновано створення духовно-насиченого освітнього середовища через організацію активної взаємодії студентів з елементами духовної культури суспільства як системи цінностей.

***Ключові слова**: духовна культура, формування, освітнє середовище, взаємодія, духовно-ціннісні орієнтації*

Based on the views of S. Rusova on the "nationalization" of the education system, the creation of a spiritually rich educational environment was proposed through the organization of active interaction of students with the elements of the spiritual culture of society as a system of values.

***Key words**: spiritual culture, formation, educational environment, interaction,spiritual and value orientations.*

В умовах зростання культурного різноманіття, загострення світоглядної кризи перед освітою постає завдання збереження духовності й моральності молоді, долучення її до загальнолюдських духовних цінностей. Труднощі формування у студентської молоді духовно-ціннісних орієнтацій пов'язані, передусім, з новими реаліями ринкової економіки, в якій панують цінності матеріального плану над духовними. Завдяки стрімкому зростанню обсягів інформації, яка містить, зокрема, й суперечливі цінності, постає завдання спрямувати студентів на формування системи цінностей, яка б відповідала сучасним вимогам до фахівця з вищою освітою як високодуховної особистості.

Аналіз останніх джерел і публікацій засвідчив, що проблема формування духовності особистості в системі освіти досліджувалася педагогами Ш. Амонашвілі, І. Бех, А. Бойко, С. Гончаренко, Т. Гринько, В. Долженко, О. Заболотська, Л. Лебедик [1], О. Омельченко, Т. Саннікова, В. Стрельніков[3-7], О. Сухомлинська, Т. Сущенко, Г. Шевченко, M. Weinstein, R. Paul, M. Lipman, J. Kohlberg, P. Freiro та ін. Незважаючи на значну кількість праць, проблема формування духовно-ціннісних орієнтаційстудентів ще не отримала достатнього висвітлення в педагогіці вищої школи.

Метастатті –теоретично обґрунтувати педагогічні умови створення духовно-насиченого освітнього середовища через організацію активної взаємодії студентів з елементами духовної культури суспільства як системи цінностей.

Організація досліджень на базі Верхньодніпровського коледжу Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету відбувалася на основі настанови С. Русової щодо демократизації національної освіти, яка у доповіді «Націоналізація позашкільної освіти у різних народностей Росії», виголошеній на Всеросійському з'їзді освітян, розглядала «націоналізацію» не в сучасному розумінні, а як вироблення національної освіти: «Першим кроком демократизації народної освіти повинна бути її націоналізація, оскільки лише націоналізуючи народну освіту, можна ввести її в свідомість народів, бо тільки рідна мова є найплодотворнішим, найприроднішим органом думки для мільйонів людей» [2].

Аналізуючи фактори впливу на формування духовно-ціннісних орієнтацій особистості було визначено провідну роль соціального середовища у цьому процесі. Середовище, в якому здійснюється життєдіяльність особистості, являє собою низку взаємопов'язаних умов, які забезпечують її розвиток[1; 3-7]. Так, сприятливе середовище створює можливості для творчої діяльності, вільного розвитку і духовного зростання особистості. Створення такого середовища є важливим завданням для системи освіти, яка є головним джерелом уведення учнів у світ культури.

У соціології під соціальним середовищем розуміється частина оточуючого середовища, яка складається з взаємодіючих індивідів, груп,

інститутів, культур. Ключовим словом у цьому визначенні є взаємодія як система зв'язків людини як особистості з усією дійсністю. Під час педагогічного процесу студент вступає у взаємодію з іншими суб'єктами (студентами, викладачами), а також з культурою, яка є об'єктом навчання.

Для формування духовно багатої особистості зі сформованими позитивними духовно-ціннісними орієнтаціями взаємозв'язки у педагогічному процесі вищого закладу освіти мають бути скрізь просякнуті духовним змістом. Організація такого освітнього процесу і створення освітнього середовища на духовно-ціннісних засадах передбачає формування особистості в контексті загальнолюдської культури й взаємодію студента зі світом культури як системою духовних цінностей.

Найважливішим аспектом створення духовно насиченого освітнього середовища є організація гармонійного гуманно-особистісного спілкування між суб'єктами педагогічного процесу, що досягається за умови:стимулювання творчої діяльності учнів;заохочення учнів бути співучасниками педагогічних пошуків викладача;провокування дискусій;заохочення пошукової дослідницької діяльності;стимулювання рефлексивної діяльності учнів;вираження викладачем позитивно забарвленого емоційного ставлення до учнів; увага викладачів до ставлення учнів до навчання.

Таким чином, під духовно насиченим освітнім середовищем ми розуміємо сукупність умов, що сприяють суб'єктній самореалізації студентів. Головними ознаками такого середовища є:

– звернення до визнаних традиційних загальнокультурних норм і ідеалів як еталонів духовно-ціннісного становлення особистості;

– створення вільного простору для розкриття духовно-творчого потенціалу учня: відсутність перешкод щодо спонтанності й ініціативи студента, надання йому можливості маніпуляції з думками та висловлюваннями;

– співробітницькі доброзичливі й тактовні взаємини між учасниками педагогічного процесу;

– сприятливий емоційний фон;

– постійна педагогічна підтримка студента в процесі присвоєння ним нового духовно-ціннісного досвіду.

Духовно-насичене освітнє середовище виконує такі функції:

– мотиваційна – вироблення у студентів усвідомлення в необхідності духовно-ціннісного вдосконалення як основи для особистісного й професійного зростання;

– комунікативна – гармонізація взаємовідносин між суб'єктами завдяки засвоєння досвіду гуманних взаємин;

– пізнавальна – ознайомлення з культурними нормами й ідеалами;

– смислоутворювальна – визнання індивідуального особистісного значення змісту об'єктів духовної культури;

– реактивна– оновлення і підвищення власного духовного потенціалу, проведення своєрідної профілактики власного духовного стану.

У праці «Нова школа» Софія Федорівна наголошує на важливості проведення дитячих свят: «У кожнім святі треба єднати народне, національне, фольклорне із загальнокультурним і давати щось естетичне, красне й радісно-веселе. В радощах лежить усе світле, що зазнає дитина в своїй молодості, що дає потім втішний спомин дорослому» [8, с. 32-34].

Висновки. Створення духовно-насиченого освітнього середовища є основою для практичного набуття студентами ДЦО та потреби постійного духовно-ціннісного самовдосконалення.

Реалізація особливості формування духовно-ціннісних орієнтацій, що пов'язана з активним залученням студентів до пізнання цінностей духовної культури суспільства, можлива завдяки створенню духовно насиченого освітнього середовища через розширення аксіологічного компонента змісту освіти, а також забезпечення умов для духовно-ціннісної діяльності у педагогічному процесі вишу.

Вважаємо доцільним рекомендувати сучасним педагогам звернутися до педагогічної спадщини С. Ф. Русової щодо ролі і значення широкого родинного оточення та релігії у формуванні духовної моральності людини.

Список використаних джерел

1. Лебедик Л. В. Оцінювання культури вищого навчального закладу через якість здоров'язбережувального середовища / Л. В. Лебедик // Взаємодія духовного й фізичного виховання в становленні гармонійно розвиненої особистості : збірник статей за матеріалами IV Міжн. науково-практичної онлайн-конференції (Слов'янськ, Україна, 23-24 березня 2017 р.) у 2 томах / гол. ред. В. М. Пристинський. – Слов'янськ : ДВНЗ "Донбаський державний педагогічний університет", 2017. – Т. 1. – 583 с. – С. 495-500.
2. Русова С. Национализация внешкольного образования у разных народов России / С. Русова // Русская школа. – 1915. – № 3. – С. 240.
3. Стрельніков В.Ю. Дослідження освітнього середовища: корпоративний імідж навчального закладу/ В. Ю. Стрельніков // Імідж сучасного педагога. – 2001. – № 2. – С. 2-5.
4. Стрельніков В. Ю. Емоційний складник здоров'язберігаючого навчального середовища / В. Ю. Стрельніков // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)». Зб. наукових праць / за ред. Г. М. Арзютова. – К.: Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. – Вип. ЗК1 (56) 15. – 407 с. – С. 343-347.
5. Стрельніков В. Ю. Оцінювання корпоративної культури навчального закладу через якість корпоративного середовища / В. Ю. Стрельніков // Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології / Збірник наукових праць Херсонського національного технічного університету. Вип. 2 (7). – Херсон, 2012. – 518 с. – С. 442-448.

ПІДПРИЄМНИЦЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАГІСТРІВ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ «МБА»

(Мирослав Стрельніков, м. Полтава)

У статті виділені основні компоненти в структурі підприємництва, описана структура підприємницької компетентності магістра освітньої програми «МБА»

***Ключові слова**: підприємництво, підприємницька компетентність, структура підприємницької компетентності*

In the article the main components in the business structure are allocated, the structure of the master's educational program "MBA" entrepreneurial competence are described
***Key words**: business, an entrepreneurial competence, a structure of enterprise competence*

Постановка проблеми:важливими є настанови великого українського педагога Софії Русової про працю як важливий засіб і основу виховання. Вона була занепокоєна тим, що з індустріалізацією виробництва і відчуженням праці від сім'ї, остання втрачає можливості включення дитини у трудовий процес. Це спричинює негативні наслідки виховання молоді.

Однак, у сучасному суспільстві зростає інтерес до економічних знань, підприємницької діяльності. Підприємництво в сучасних умовах вважається престижним і викликає інтерес серед молодих людей. Освітня програма «Менеджмент бізнес-адміністрування» («МБА») є синергією передової теорії управління з практикою та досвідом, а також навчальним середовищем, у якому знання перетворюються на компетенції. Європейський стандарт підготовки магістра МБА висуває як одну з вимог до їхньої підготовки – формування підприємницької компетентності.

Аналіз останніх джерел і публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми, показав, що дослідження підприємництва як соціального явища не є новим. Щодо понять «компетентність» і «компетентнісний підхід», вони детально розглянуті в сучасній науці Н. Бібік, С. Вишняківською, С. Гончаренком, І. Зязюном, О. Локшиною, Н. Побірченко, О. Пометун, О. Семеног, В. Стрельніковим [2], Ю. Татуром, А. Хуторським та іншими вченими.

Метоюстатті є теоретичний аналіз структури підприємницької компетентності магістра освітньої програми «МБА» в контексті компетентнісного підходу.

Нами виділені основні аспекти в структурі підприємництва у розрізі основних його компонентів: особистісного, організаторського, комерційного, інноваційного, комунікаційного [1].

У особистісному компоненті розкриваються основні якості особистості магістра освітньої програми «МБА», який володіє підприємницькою компетентністю:відповідальність; організаторські здібності; енергійність; ініціативна, самостійна діяльність.

Організаторський компонент складають: умови ризику; здійснення будь-якої господарської діяльності; планування, контроль, організація, управління підприємством; використання будь-якої можливості з максимальною вигодою; організація соціально-економічних процесів; вміння організувати власний бізнес і досить успішно здійснювати функції, пов'язані з ним; виробництво, надання послуг; діяльність з координації та комбінування факторів виробництва; виявлення всіх можливостей ведення справи.

Комерційний компонент вбачає:отримання прибутку; створення чогось, що володіє вартістю; отримання в нагороду грошей; непередбачуваний дохід; продаж товарів; отримання прибутку або особистого доходу.

Інноваційний компонентпрезентує магістра освітньої програми «МБА» як новатора, винахідника і дослідника, який здійснює пошук і вивчення нових можливостей, створення чогось нового.

Комунікаційний компонентприсутній у магістра освітньої програми «МБА», адже будь-яка діяльність, а тим більше продаж товарів, передбачає спілкування з людьми й уміння правильно і грамотно будувати комунікації з орієнтацію на громадську користь і особисту вигоду.

Структуру підприємницької компетентності як набору знань, умінь і особистісних якостей подаємо в розрізі кожного з компонентів [1].

Особистісний компонент: величезне бажання досягти мети, яскрава індивідуальність, надія на успіх і страх невдачі, готовність ризикувати, яскраво виражене почуття особистої відповідальності, наполегливість, гнучкість, енергійність, упевненість в собі, ініціативність, здатність переконувати, здатність до навчання, здібності до комунікації, здатність до управління, здатність тверезо мислити в будь-яких ситуаціях, здатність використовувати будь-яку можливість з максимальною вигодою.

Організаційний компонент: уміння розпізнавати ризики і ризикові ситуації та діяти в умовах ризику, уміння знаходити оптимальний шлях виходу з ризикової ситуації з користю для справи, уміння враховувати особливості бізнесу в організації підприємницької діяльності,уміння організовувати реалізацію основних управлінських функцій з урахуванням особливостей бізнесу, уміння організувати роботу необхідних соціально-економічних механізмів,уміння бачити можливості організаційного середовища і використовувати їх для досягнення власних цілей,уміння координувати і контролювати процес виробництва.

Комерційний компонент:уміння визначати прибутки і доходи бізнесу, вартість продукції;уміння вибирати і поєднувати різні види господарської діяльності з метою отримання найбільшої вигоди; уміння застосовувати різні методи планування, розрахунку, розподілу прибутку бізнесу;уміння знаходити і здійснювати спонсорство.

Інноваційний компонент:уміння визначати інновації в діяльності; створювати інновації; уміння створювати нові види товарів і послуг, які будуть затребувані на ринку; уміння об’єктивно оцінювати наслідки впровадження інновацій для організації і галузі; уміння виявляти потреби потенційних споживачів; здатність розробляти інноваційні проекти; уміння правильно вибирати (за необхідності) тип інноваційної організації та ефективно будувати процес управління відповідно до її особливостей; уміння бачити і використовувати державну допомогу інноваційної діяльності.

Комунікативний компонент: уміння вести переговори з постачальниками, посередниками, споживачами; уміння будувати процес реалізації продукції; уміння організовувати співпрацю з іншими фірмами з метою розширення своєї діяльності та отримання прибутку; уміння знаходити нових постачальників, споживачів; уміння застосовувати різні способи реалізації продукції, що сприяють отриманню максимального прибутку; уміння знаходити спонсорів,

будувати взаємини з ними; уміння створювати суспільну користь і поєднувати її з власною вигодою.

Висновки.Підготовка магістрів освітньої програми«МБА»до підприємницької діяльності все більше входить в освітній процес. Розвиток приватного бізнесу – одна з основ розвитку економіки країни: розвиток конкуренції, відкриття нових робочих місць, розширення споживчого ринку, поява на ринку все нових товарів і послуг вітчизняного виробництва. Але можливості підприємця залежать від рівня і якості економічної, організаційної підготовки. Тому високий рівень підготовки студентів вишів до підприємницької діяльності здатний забезпечити в майбутньому соціально-економічний розвиток як країни в цілому, так і окремих її регіонів.

Список використаних джерел

1. Стрельніков М. В. Структура підприємницької компетентності магістрів спеціальності «Бізнес-адміністрування» / М. В. Стрельніков // Наукові записки / Ред. кол.: В. В. Радул, С. П. Величко та ін. – Випуск 141. Частина ІІ. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2015. – 240 с. – С.148-151.

2. Стрельніков В.Ю. Модель професійної компетентності викладача вищої школи / В. Ю. Стрельніков // Наукові записки ПОІППО: Моделі ключових та професійних компетентностей педагогічного працівника. – Випуск 2. – Полтава: ПОІППО, 2012. – 180 с. – С. 25-33.

АВТОРСЬКІ КУРСИ НА БАЗІ КОЛЕДЖІВ

(Віктор Стрельніков, м. Полтава)

На основі ідей С. Русової пропонується досвід проведення авторських курсів підвищення кваліфікації викладачів на базі коледжів і технікумів. Практикою підтверджена ефективність таких авторських курсів, побудованих на технології кооперативного навчання

Ключові слова*: підвищення кваліфікації викладачів, авторські курси, технологія кооперативного навчання, технологія інтенсивного навчання*

On the basis of S. Rusova's ideas the experience of carrying out the author's courses on the improvement of the skills of teachers is offered on the basis of colleges and technical schools. Practice confirms the effectiveness of such courses, built on cooperative and intensive learning technologies

Key words*: teacher training, author's courses, technology of cooperative learning, technology of intensive training*

Постановка проблеми.Великого значення С. Русова надавала рівню підготовки вчителя: «Такої постаті вчителя, постаті нового Моісея, що виводить свій народ з тенет темряви, несвідомості, поневолення – до нового життя, вимагає сучасний стан України від учителя тої єдиної школи, де має вчитися весь український народ без жодних соціальних обмежень» [3, с. 240].

Пропоновані авторські курси є втіленням принципів кооперації – добровільності, демократизму, взаємовигідної співпраці та взаємодопомоги, що актуально в умовах кризи сучасної освіти.

Аналіз останніх джерел і публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми [1-2; 4-6], демонструє інтерес науковців і практиків до підвищення кваліфікації викладачів, що обумовлено переходом від масово-репродуктивних форм і методів викладання до індивідуально-творчих, коли готується фахівець зі сформованою потребою у професійній самоосвіті, здатний до саморозвитку й самореалізації в обраній професії.

Метоюстатті є розробка авторських курсів підвищення кваліфікації викладачів, які «запускають програму» їхнього удосконалення у викладанні.

Організація досліджень:винайдена у власному досвіді система курсів підвищення кваліфікації викладачів на базі навчального закладу допомагає викладачам заощадити час і кошти, що є важливим в умовах кризи; удосконалити свою кваліфікацію, не зупиняючи навчальний процес. Програма авторських курсів складається на основі пропозицій замовників – викладачі зможуть вибрати кращі технології навчання, які є в Європі й Україні! Кафедра педагогіки та суспільних наук університету пропонує високоякісний продукт – дидактичну систему, яка, на основі науково обґрунтованих технологій навчання, сприятиме появі сучасного конкурентного викладача нової якості й продуктивності. Один із таких продуктів – авторські курси «Методика викладання дисциплін у вищій школі», «Сучасні методики та технології навчальних дисциплін», «Сучасні технології навчання: європейський досвід». Авторські курсимають стати ефективнішими, ніж попередні роки самоосвіти й підвищення кваліфікації.

На усіх проведених курсах-тренінгах не просто розглядалися сучасні методики та технології навчальних дисциплін у вищій школі, а засвоювалася система інтенсифікації навчання з допомогою комп'ютера. Дана система «поєднує» цифровий світ електронних комп'ютерних мереж з найбільш дивним «комп'ютером» – мозком людини. Навчившись сам, викладач може навчити студентів вчитися по-новому, адже, щоб робити по-іншому, треба вміти бачити й відчувати це інше. З появою комп'ютера у педагогів з'являються ці нові (принципово інші!) «інструменти», а система інтенсифікації навчання пропонує досягти поєднання комп'ютера з резервними можливостями студента до навчання.

У результаті коротких (за 7-10 днів!) авторських курсів підвищення кваліфікації викладачів «у один момент» і весь навчальний заклад стає відповідним новому світові медіатехнологій, у якому вперше виростає нове «цифрове» покоління. Однак, застерігаємо, – це «не легкий і приємний спосіб, який гарантує отримання результатів з мінімальними зусиллями», а досить жорсткий вид тренінгу. Але надзвичайно ефективний. Максимально ефективний тренінг професійно-педагогічних умінь і навичок кидає виклик будь-якому коли-небудь існуючому тренувальному методу.

Авторські курси ґрунтуються на найсучасніших світових наукових дослідженнях у галузі психології, педагогіки, філософії, інформатики, логіки, фізіології, менеджменту та інших суміжних наук щодо навчання, подібного до логіки побудови наукового знання. Наші курси у вигляді тренінгу

генерують ріст професійно-педагогічних умінь і навичок значно швидше й ефективніше будь-яких інших тренінгів. Розвивати професійно-педагогічні уміння і навички дуже просто, однак інколи цей процес, особливо у педагогічній періодиці, ускладнюють, подають незрозуміло й занадто теоретизовано. Викладачі вищеназваних навчальних закладів почали діяти за принципами максимально ефективної системи інтенсифікації навчання, відразу відчули зміни у своєму професійному світосприйманні і результатах роботи.

Все, що є потрібним – створити середовище, в якому можливий запуск процесу адаптації професійно-педагогічних умінь і навичок до навантажень у інтенсивному електронному навчанні.

Пройшовши авторські курси підвищення кваліфікації викладач може: ефективно передати власні «рутинні функції» комп'ютеру, не працювати «в холосту», зберегти й примножити власне здоров'я, стрімко нарощувати професійно-педагогічні уміння і навички на новому (науковому) рівні, і, врешті, одержувати задоволення від праці. На тренінгові викладачі відчули смак справжнього професійно-педагогічного зростання! Максимально ефективний тренінг професійно-педагогічних умінь і навичок допоміг їм отримати результат в короткий термін, швидко і якісно.

Окрім системи інтенсифікації навчання, розглядалися й інші технології навчання: модульні технології як відкриті системи навчання – модульно-т'юторна, модульно-рейтингова, «кредитно-модульна» система підготовки спеціалістів, технологія ситуаційного навчання («кейс-метод»), критична (екстремальна) ситуація як навчальна модель, технологія повного засвоєння; технології дослідницького (евристичного) навчання; імітаційні технології навчання – соціально-психологічний тренінг, дискусійні технології навчання; кооперативне навчання, технології співробітництва; проективна освіта тощо.

Учасники тренінгу позитивно відгукуються про авторські курси, зокрема, директор Івано-Франківського базового медичного коледжу Володимир Васильович Стасюк вказав на важливість отримання всіма слухачами курсів інформаційного матеріалу у вигляді електронної версії посібника «Сучасні технології навчання у вищій школі», а також у лекційному викладі, що дає можливість учасникам тренінгу в дискусійних мікрогрупах й індивідуально у власному темпі відпрацьовувати навички застосування сучасних технологій навчання (дослідницьких, імітаційних, електронних, інтенсивних, модульних, проективних). А заступник директора з виховної роботи Наталія Валеріївна Мальованчук та методист Ірина Іванівна Гафійчук відзначили важливість індивідуального підходу у відпрацюванні технологій викладання учасниками тренінгу своїх навчальних дисциплін, пов'язаних підготовкою майбутніх медиків, та отримання свідоцтва про підвищення кваліфікації державного зразка з відповідним записом про проходження курсів із дисципліни викладання, які зараховуються як обов'язкові для проходження підвищення кваліфікації з педагогічного фаху раз на п'ять років (згідно державних вимог).

На важливий в умовах кризи чинник – доступна вартість курсів – вказала директор Політехнічного коледжу Державного вищого навчального закладу «Криворізький національний університет» Наталія Олексіївна Кулішова, а заступник директора коледжу з навчально-методичної роботи Ірина Василівна Корченко, заступник з навчальної роботи Ірина Юріївна Шиманська та методист коледжу Ірина Костянтинівна Бергер висловили вдячність за допомогу у вирішенні дидактичних проблем. Зацікавилися освітяни й діяльністю моєї наукової школи з проектування дидактичних систем у вищій школі, зокрема, заступник директора Чернівецького кооперативного економіко-правового коледжу Наталія Віталіївна Сасоліна, викладач товарознавчо-комерційних дисциплін Михайло Якович Дісяк, викладач психології та етики Наталія Федорівна Оробець, директор Коледжу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Олександр Васильович Собчук, заступник директора коледжу з практичного навчання Микола Ярославович Дерев'янчук, директор Чернівецького коледжу дизайну та економіки Алла Василівна Гапей та інші.

Учасники тренінгу – директор Житомирського агротехнічного коледжу, кандидат економічних наук Микола Михайлович Тимошенко і заступник директора Лариса Петрівна Веремій, директор Вінницького технічного коледжу Олег Станіславович Домінський, методистЮлія Валеріївна Зоріна, викладач математики Іван Миколайович Овчар задоволені якістю отриманого ними інформаційного матеріалу у лекційному й електронному вигляді, можливістю у дискусійних мікрогрупах й індивідуально у власному темпі відпрацьовувати навички застосування сучасних технологій викладання спеціальних дисциплін, правознавства, філософії, культурології, економічній теорії, психології, історії, фізичного виховання тощо.

Оскільки сучасні завдання модернізації освіти вимагають від викладача компетентних комплексних дій, спрямованих на зміну функцій навчання, кафедра педагогіки та суспільних наук пропонує всім зацікавленим коледжам і технікумам дієву й суттєву допомогу. На інноваційних курсах учасники навчання отримують можливість більш осмисленого засвоєння знань і пришвидшеного формування практичних навичок, створюють реальні об'єкти із заданими функціональними і споживчими якостями.

Висновки:практика підтверджуєефективність авторських курсів підвищення кваліфікації викладачів, побудованих на технологіях кооперативногота інтенсивного навчання. Їхня ефективність полягає ще і в тому, що учасники процесу плекають у собі: доброзичливість, відсутність агресії; вільний прояв почуттів, який значно підвищує здатність до творчості; емпатію – вміння відчувати психологічний стан іншої людини, співчуття; способи ненасильницького спілкування – повагу до свободи вибору, зняття чи обмеження заборон, акцент на позитивному, заохочення співрозмовника, терпимість до помилок опонента під час вивчення нового матеріалу, довіру,

авансування похвали; вміння розуміти, приймати і визнавати думку інших, установку децентрації – здатність стати на позицію іншого, навіть не погоджуючись з ним по суті проблеми; вміння сприймати ситуації (відповіді, пропозиції) не як гарні чи погані, а як такі, що вимагають роздумів, тобто сприймати їх як проблемні ситуації.

Список використаних джерел

1. Лебедик Л.В. Педагогічна підготовка магістрів у вищих економічних навчальних закладах: монографія / Леся Вікторівна Лебедик. – Полтава: РВВ ПУЕТ, 2011. – 165 с.

2. Лебедик Л.В. Психолого-педагогічні вимоги до викладача курсів дистанційного навчання / Л.В. Лебедик // Якість вищої освіти: методологічні та методичні підходи щодо впровадження дистанційних технологій навчання : матеріали XXXVIII міжвузівської наук.-методичної конф. (Полтава, 23–24 січня 2013 р.) : в 2 ч. – Полтава: ПУЕТ, 2013. – Ч. 2. – С. 130-132.

3. Русова С. Вибрані педагогічні твори : у 2 кн. / С. Русова ; за ред. Є. І. Коваленко ; упоряд., передм., прим. Є. І. Коваленко, І. М. Пінчук. – К. : Либідь, 1997. Кн. 2. – 1997. – 320 с.

4. Стрельніков В. Ю. Сучасні технології навчання у вищій школі : Модульний посібник для слухачів авторських курсів підвищення кваліфікації викладачів МІПК ПУЕТ / В. Ю. Стрельніков, І. Г. Брітченко. – Полтава: ПУЕТ, 2013. – 309 с.

5. Стрельніков В. Ю. У МІПК ПУЕТ знайдено найкращу форму підвищення кваліфікації – авторські курси // газ. «Вісті Центральної спілки споживч. товариств України». – №50 (1123), четвер, 12.12.2013. – С. 1, 12-13.

6. Стрельніков В. Ю. Авторські курси як форма підвищення кваліфікації викладачів / В. Ю. Стрельніков // Навчально-методичний журнал «Освіта. Технікуми. Коледжі». – 2017. – № 1,2 (42). – С. 14-17.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

(Віта Строгіна, с. Гиряві Ісківці, Лохвицький район Полтавської області)

Стаття присвячена аналізу досвіду С.Ф. Русової щодо творення національної системи виховання та теоретичних основ процесу формування академічної доброчесності. У статті висвітлено історичні факти для розуміння історичних процесів. Визначення терміну «академічна доброчесність», та основні принципи її формування

***Ключові слова**: академічна доброчесність, педагогічна система, національна освіта*

The paper deals with the analysis of Sophia Rusova's experience about creating a national system of education and theoretical basis of academic integrity. The paper highlights historical facts for understanding historical process. The meaning of the term "academical integrity" and the main process of it's formation

***Key words**: academic integrity, pedagogical system, national education*

Проаналізувавши досвід С.Ф.Русової щодо творення національної системи виховання і навчання дітей, дійшла думки, що в основі виховної системи

педагога – ідея формування у дітей національної свідомості та самосвідомості, самоповаги й гідності. На думку С.В.Русової, прагнення народу створити свою національну систему виховання – "це є глибоке змагання кожного народу знайти себе як відокремлену частину людства і свідомо зрозуміти своє місце серед людності всього світу, свою національну роль у світовому культурному русі і працювати для збагачення її скарбів" [5, с. 4]. У вихованні дитини, зазначала педагог, потрібно враховувати психологію, світогляд тієї нації, представником якої вона є: “Національне виховання є певний ґрунт у справі зміцнення моральних сил дитини і оновлення відродження душі народу” [5, с. 4].

На сучасному етапі реформування вищої освіти України питання підвищення її якості та конкурентоспроможності є найбільш актуальним. Сьогодення вимагає від студентів високого рівня інтелектуального і духовного розвитку, швидкого та компетентного орієнтування в численних науково-технічних новаціях, розробку власних новаторських ідей, вміння швидко порівнювати, аналізувати і оцінювати, знаходити обґрунтовані рішення, володіти основними інформаційними технологіями. Головна мета української освіти - створити умови для особистісного розвитку і творчої самореалізації кожного громадянина України, формувати покоління, здатні навчатися впродовж життя, створювати й розвивати цінності гро- мадянського суспільства; сприяти консолідації української нації, інтеграції України в європейський і світовий простір як конкурентоспроможної і процвітаючої держави. [1]

Академічна доброчесність – інноваційне поняття для Української системи освіти, хоча в світі цей термін відомий вже понад сторіччя. В Україні це поняття вперше актуалізувалось в 2009 році [3], коли було проведено низку заходів присвячених підтримці та впровадження Кодексу честі в ЗВО України, за підтримкою Фонду сприяння розвитку демократії Посольства США.

Більш широко дане поняття стало розглядатися після схвалення закону України «Про освіту» від 05.09.2017 року №2145-19 [4] та закону України «Про вищу освіту» №1556-18 редакцією від 28.09.2017 року [3] згідно з якими, «академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень» [4]. Попри те що в самому законі є тлумачення основних принципів академічної доброчесності, важливу роль у донесенні цих принципів відіграють установчі документи кожного ЗВО, адже згідно з п.7. ст.35 закону «Про освіту», «Порядок виявлення та встановлення фактів порушення академічної доброчесності встановлюється установчими документами закладів освіти» [2] .

Слід визначити, що для науковців України проблема формування академічної доброчесності в умовах вищої школи є відносно новим об'єктом дослідження. Проте у її розвиток певний доробок внесли наукові праці: Сацик В.І., Федорченко Ю.В., Яворська Т.М., Фінікова Т.В., Григор'єва М.В., Каразін

О.І., Фіцула М.М., Брітченко І.Г., Аминов І.І., Власова О.І., Мері А. Сіні, Боженко О.В., Корян Ю.І.

Багато хто вважає, що академічна доброчесність стосується лише тих, хто займається наукою. Насправді ж це поняття пов'язане не лише з наукою, а й з освітою, і з творчою діяльністю. Тому напевно можна сказати, що академічна доброчесність тією чи іншою мірою стосується кожного. З одного боку, вона складною міждисциплінарною категорією, яка поєднує в собі етичні норми й правила поведінки людини в освітньо-науковому середовищі, та механізми й інструменти, за допомогою яких такі реалізуються на практиці. З іншого, існує цілий комплекс чинників, передусім морально-культурних, інституційних, освітньо-виховних, які впливають ззовні чи зсередини на університет, визначаючи його спроможність та прагнення протидіяти академічній нечесності. У будь-якому разі така цілісна система норм, правил, устроїв потребує значних ресурсів, часу та навіть волі й мужності окремих осіб для свого утвердження, і в жодному випадку не може з'явитись одномоментно чи випадково.[3]

Вибравши європейський вектор розвитку, наша держава має орієнтуватися на кращі зразки світової культури, зокрема академічної. Основним поняттям економічної культури є академічна доброчесність у процесах навчання, викладання та наукових дослідженнях.

Академічна доброчесність є компонентом життєвої позиції зрілої особистості, яка має сформовану систему цінностей та інтересів і готовність їх захищати, але одночасно з повагою ставиться до позицій і цінностей інших людей, прагне їх зрозуміти, свідомо відмовляється від домінування чи насильства, визначає багатомірність і розмаїття людської культури.

Дотримання академічної доброчесності у освітньому процесі повинно стати індикатором якісних змін в академічній культурі нашого суспільства. Ці трансформації потребуватимуть відповідної перебудови всього життя нашої вищої школи, впровадження нових норм поведінки і моніторингу їх дотримання, формування нетерпимого ставлення до крадіжки інтелектуальної власності. Надзвичайно актуальним в цій ситуації є вивчення європейських практик, а особливо, досвіду наших найближчих сусідів, які ідуть в цьому напрямі на кілька кроків попереду.

Лише системна, послідовна і багаторічна робота в цьому напрямі призведе до бажаних змін академічної культури, утвердження імперативу академічної доброчесності, формування нових поколінь громадян, що розділяють такі ідеали.

Список використаних джерел

1.Академічна культура українського студентства: основні чинники фор-мування та розвитку. [Електронний ресурс]/ Режим доступу: http://www.univer.kharkov.ua/images/redactor/news/2015-07-17/2015.pdf

2. Аминов И. И. Психология делового общения: учебное пособие / И. И. Аминов. – 4-е изд., стер. – М.: Омега-Л, 2007. – 304 с.

3. Аймедов К. В. Загальна педагогіка та історія педагогіки : підручник / К. В. Аймедов, В. В. Бабієнко, В. А. Бабієнко, В. В. Сторож. – К. : Слово, 2014. – 352с

4. Вибрані педагогічні твори : у 2-х кн. / [за ред. Є. І. Коваленко; упоряд., передм., прим. Є. І. Коваленко,І.М. Пінчук]. – К. : Либідь, 1997. – Кн. 1. – С. 7 – 43.
5. Зайченко, І.В. Педагогічна концепція С.Ф.Русової / І.В.Зайченко. – Деснянська правда, 2006. – 232 с.
6. Коваленко Є. І. Софія Русова – видатний педагог України / Є. І. Коваленко, І. М. Пінчук // Русова С.
7. Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності [Текст] // – 2003. – № 2. – С. 3-8.
8. Стрельніков В.Ю. Сучасні технології навчання у вищій школі : модульний посібник / В.Ю. Стрельніков, І. Г. Брітченко. – Полтава : ПУЕТ, 2013. – 309 с.

ПРОЕКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

(Галина Треба, м. Гадяч Полтавської області)

На основі ідей С. Русової розглядається проектна діяльність як чинник формування професійної компетентності майбутнього фахівця.

***Ключові слова**: майбутній фахівець, проектна діяльність, формування, професійна компетентність, професійна підготовка.*

Project activity as a factor of the professional competence development of a future specialist is considered on the base of S. Rusova ideas.

***Key words**: future specialist, project activity, development, professional competence, professional training.*

Реформування освіти в Україні стосується насамперед створення нових освітніх стандартів, оновлення й перегляду навчальних програм, змісту навчально-дидактичних матеріалів, підручників, форм і методів навчання. Цілеспрямоване набуття молоддю знань, умінь і навичок, орієнтація на розвиток компетентності, на розробку й реалізацію ефективних механізмів її формування є важливою складовою освітньої політики держави. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю подолання низки протиріч, головними серед яких слід вважати суперечність між потребою впровадження навчальних курсів у цілісну практикоорієнтовану систему навчання і традиційною орієнтацією більшості навчальних дисциплін на абстрактно-знаннєве функціональне навчання студентів основним поняттям і операціям, які відривані від цілісної соціокультурної ситуації.

Аналіз останніх джерел і публікацій свідчить, що проблемі професійної компетентності присвячено чимало робіт у галузі психології та педагогіки (Д. Алферова, Л. Лебедик [1-5; 10], А. Маркова, В. Мижериков, Н. Разіна, М. Рижаков, В. Семиченко, В. Стрельніков [7-9], Є. Шишов та ін.). За останні десятиліття з'явилися численні публікації, присвячені аналізу проектного методу, у його основі лежать ідеї Дж. Дьюї. Слід відзначити, що проектна діяльність як засіб формування професійної компетентності суб'єктів педагогічного процесу ще не була предметом самостійного дослідження.

Мета статті полягає у з'ясуванні можливостей проектної діяльності у формуванні професійної компетентності студентів та виявленні її впливу на

професійний розвиток майбутнього фахівця.

Експериментальну базу дослідження становив Державний навчальний заклад «Гадяцьке вище професійне аграрне училище», де доведено, що, виконуючи проект, суб'єкт навчання розвиває операції мислення, навички пошуку інформації, аналізу, експериментування, прийняття рішення, самостійної роботи й роботи в групах. У них розвиваються навички виготовлення виробів, поглиблюються знання та розуміння матералів, виробничих процесів та професій. Вони здатні застосувати та поглиблювати знання, отримані в галузі інших природничих наук, мистецтві, математиці та гуманітарних науках. Вони розвиваються як творчі, активні особистості, здатні вчитись самостійно.

Видатнийукраїнський педагог Софія Федорівна Русова відзначала, що «визначальну роль для успіху такого навчання грає особа самого вчителя, його щира віра, його слово й вміння психологічно запанувати над настроєм, увагою, зацікавленістю дітей» [6, с. 27, с. 216].

Дослідженням доведено, що творча проектна діяльність: формує навички самостійної орієнтації у навчальній, науково-методичній та довідковій літературі, вчить добувати необхідну інформацію самостійно; активно розвиває у майбутнього фахівця основні види мислення; сприяє їх психічному розвитку; зберігає та підсилює «самість» майбутнього фахівця, намагання створювати, творити тощо; робота з «непідатливим матеріалом» зміцнює емоційно-вольову сферу майбутнього фахівця; сприяє розвитку інтелектуальних здібностей, вчить мислити від абстрактного до конкретного; залучаємайбутніх фахівців до реальної самоосвіти; сприяє інтеріоризації (опредмечуванню), тобто переходу від зовнішніх дій до внутрішнього плану та екстеріоризації (розпредмечуванню), тобто переходу внутрішніх дій до зовнішніх, тобто трансформацію їх; допомагаємайбутньому фахівцеві усвідомлювати себе творцем своєї діяльності; посилює позитивну мотивацію учіння, бо проект вибирається та реалізується на основі власних інтересів, потреб та можливостей; формує творче системне мислення; привчає майбутніх фахівців до цілеполягаючої діяльності; яка є головним компонентом перетворення інформації, енергії, самого себе; сприяє формуванню культури ділового спілкування, умінню аргументовано захищати свої позиції; посилює уяву, яка є значним стимулом для народження нових ідей, пошуку альтернативних рішень, їх аналізу та синтезу, як основи інноваційного мислення; формує внутрішній план дій та реалізує його на практиці тощо.

Проектне навчання стимулює і посилює позитивну мотивацію до навчання, тому що воно: особистісно-орієнтоване; активізує безліч дидактичних підходів – навчання у процесі діяльності, незалежні заняття, сумісне навчання, мозковий штурм, рольові ігри, евристичне та проблемне навчання, дискусія, командне навчання; самомотивуюче, що означає зростання інтересу та включення в роботу в міру її виконання; підтримує педагогічні цілі в когнітивній, афектній та психомоторній галузях на всіх рівнях – знання, розуміння, застосування, аналіз, синтез; дозволяє вчитись на власному досвіді та досвіді інших безпосередньо в конкретній справі; приносить задоволення майбутнім

фахівцям, які бачать продукт своєї власної праці. Воно створює умови для їхньої творчої самореалізації, підвищує мотивацію до учіння, сприяє розвитку їх інтелектуальних здібностей, самостійності, відповідальності, умінню планувати, приймати рішення, оцінювати результати. Майбутні фахівці набувають досвіду вирішення реальних проблем у майбутньому самостійному житті.

Основними принципами проектного навчання є добровільність вибору виду діяльності кожним майбутнім фахівцем; врахування інтересів та психологічних особливостей певної вікової групи; посильність роботи, доведення її до логічного кінця; формування основ культури праці, якісне виготовлення та естетичне оформлення об'єктів; корисна значимість виконаних проектів; дотримання правил безпеки праці.

Надзвичайне захоплення методом проектів на шкоду систематичному навчанню призвело до «розчарування» педагогів в цьому методі. Однак за останній час у зв'язку зі становленням парадигми особистісно-орієнтованої освіти метод проектів переживає друге своє народження як ефективне доповнення до інших технологій, що сприяють становленню особистості майбутніх фахівців як суб'єктів діяльності та соціальних відносин.

Висновки.Для включення кожного майбутнього фахівця в активний пізнавальний процес, який застосовується на практиці отриманих знань повинно бути створено адекватне навчально-предметне середовище, яке забезпечувало б можливість вільного доступу до різних джерел інформації, спілкування з колегами, працювати разом під час вирішення різних проблем. Найбільш перспективним у цьому відношенні є метод проектів.

Список використаних джерел

1. Лебедик Л. В. Компетентнісний підхід у підготовці викладачів вищої школи до проектування дидактичних систем в умовах магістратури / Л. В. Лебедик // Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка. – Випуск 66-67. – Наукове видання «Педагогічні науки». – Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2016. – 245 с. – С. 53-58.
2.Лебедик Л. В. Критерії готовності майбутнього викладача до проектування дидактичних систем / Л. В. Лебедик // Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка. – Випуск 69. – Наукове видання «Педагогічні науки». – Полтава: ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2017. – 139 с. – С. 69-73.
3. Лебедик Л. В. Модульний підхід у підготовці викладачів вищої школи до проектування дидактичних систем в умовах магістратури / Л. В. Лебедик // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: «Педагогічні науки». – м. Старобільськ. – № 6 (303) жовтень 2016. – Частина ІІ. – С. 52-60.
4. Русова С. Вибрані педагогічні твори / С. Русова. – К.: Освіта, 1996. – 304 с.
5. Стрельніков В. Ю. Проектування вчителем інтерактивних технологій навчання на основі електронних освітніх ресурсів / В. Ю. Стрельніков // Фізико-математична освіта : науковий журнал. – 2017. – Випуск 4(14). – С. 348-351.
6. Стрельніков В. Ю. Проектування змісту навчання з метою його інтенсифікації / В. Ю. Стрельніков // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: «Педагогічні науки». – м. Старобільськ. – № 6 (303) жовтень 2016. – Частина І. – С. 50-57.
7. Lebedyk L. Planning technologies for the preparation of high school teachers based in the experience of European countries : Study of problems in modern science: new technologies in engineering, advanced management, efficiency of social institutions. Monograph: edited by Shalapko Yurij, Wyszkowska Zofia, Musial Janusz, Paraska Olga. – Bydgoszcz, Poland: University of Technology and Life Sciences, 2015. – 762 p. – C. 749–7

СТРУКТУРА ПРОФЕСІЙНОЇ РЕФЛЕКСІЇ ВИКЛАДАЧІВ

(Ольга Цимбаліста, м. Гадяч Полтавської області)

На основі ідейних позицій С. Русової окреслено наукові основи розв'язання проблеми розвитку професійної рефлексії викладачів

***Ключові слова**: вищий заклад освіти, структура, професійна рефлексія, викладач*

Some scientific basis for solving the problem of the development of teachers's professional reflection are described of on the basis of S. Rusova's ideological positions.

***Key words:** higher education institution, structure, professional reflection, teacher*

Забезпеченнявисокого рівня професійних компетентностей, безперервний професійний розвиток педагогічного працівника, який готує майбутнього фахівця,, регламентовано Законами України «Про вищу освіту» (2014 р.), «Про освіту» (2017 р.), «Національною доктриною розвитку освіти України у XXI столітті». Сучасна ситуація актуалізує потреби соціуму в компетентних викладачах, педагогах-майстрах,які здатні до критичного аналізу, діагностики та корекції власної педагогічної діяльності, оцінки педагогічного досвіду – успішного оволодіння професійною рефлексією в системі методичної роботи.

Аналіз останніх джерел і публікацій продемонстрував, що рефлексія взагалі та професійна зокрема є предметом дослідження багатьох вітчизняних та зарубіжних учених (В. Бажанов, Л. Лебедик [2-5],А. Огурцов, І. Семенов, В. Стрельніков[6-10],В. Швирев та ін.).

Метастаті –з'ясувати педагогічну сутність і дослідити структуру професійної рефлексії викладачів вищих закладів освіти.

Організація досліджень.Експериментальну базу дослідження становив Державний навчальний заклад «Гадяцьке вище професійне аграрне училище», де проходила об'єктивація власного досвіду, обмін і розуміння досвіду колег під час самоаналізу проведеного заняття, аналізу відкритого заняття, на засіданні предметно-циклових комісій, у процесі участі в науково-методичних семінарах, тренінгах, дебатах, під час проходження атестації. Професійна педагогічна рефлексія є своєрідною технологією, яка дає змогу об'єктивно аналізувати власний досвід, упорядкувати його, розуміти й використовувати в діяльності досвід інших, що зумовлює ціннісно визначене ставлення педагога до професії.

У дослідженні ми керувалися ідейною позицією С. Русової: «Гуманність вихователя виявляється у його діях і ставленні до дітей» [1, с. 2].

Професійна рефлексія викладача здійснюється з допомогою типових для усіх видів рефлексії дій: висловлення припущення про наявність у себе визначених якостей, мотивів, правильних і помилкових дій («можливо», «може бути», «по-моєму», «варто припустити») чи про те, що можуть думати про них інші; сумніву («сумніваюся», «не упевнена»); запитання самому собі; установки на зміну поведінки і стосунків із студентами («Треба бути вимогливішим») та ін. При цьому для комунікативної рефлексії найбільш властивим прийомом рефлексування є припущення, а для особистісної – вияв упевненості. Це пов'язано з тим, що у самооцінці суб'єкт більшою мірою, ніж у міркуванні за іншу людину, упевнений у правильності своєї думки.

Основний напрямок професійної рефлексії – оволодіння професійною майстерністю. В умовах реальної професійної діяльності відбувається знайомство молодих викладачів з організацією навчальної, методичної, виховної роботи; з різними методиками проведення занять, досвідом впровадження в роботу передових педагогічних технологій. У цей період важливо молодим викладачам відвідувати відкриті заняття досвідчених викладачів коледжу, брати участь в їх обговоренні. Окрім того, рефлексивна діяльність молодого викладача спрямована на вироблення особистого стилю спілкування зі студентами, формування вмінь організації позитивної міжособистісної взаємодії у спільноті; розвитку здатності розуміти емоційний стан іншої людини й уміння адекватно висловлювати власний; формування навичок позитивного впливу на інших; розвитку уміння аналізувати та обирати вдалі педагогічні дії у навчально-виховних ситуаціях; формування навичок роботи у команді тощо.

Для викладачів середньої вікової групи професійна рефлексія спрямована на оптимізацію професійної діяльності, забезпечення зростання професійної ефективності. Ці процеси супроводжуються станом професійного вигорання та конфліктів у професійній діяльності.

Під впливом професії у викладачів зі значним стажем відбуваються типологічні зміни обумовлені відбитком професії на його особистість, що проявляється, перш за все, в розгляді викладачем всього і всіх лише крізь призму знання свого предмету. В середовищі викладачів математики багато разів зустрічається ситуація, коли студент оцінюється лише з позиції успішності з математики, і ніякі досягнення в інших сферах знань, ніякі позитивні людські якості не беруться до уваги.

Відзначається зниження психолого-педагогічних і предметно-теоретичних знань у педагогів з великим стажем, у них може виникати відчуття опору інноваціям, проникаючим сьогодні в навчально-виховний процес, часом педагоги не хочуть міняти ні стиль, ні методику своєї роботи, як цього вимагають сучасні умови. Встановлено також, що педагог, який не хоче змінюватися, особливо схильний до так званих педагогічних криз, які проявляються в гострій незадоволеності своєю працею і виникають, на перший погляд, без видимих причин.

Аналіз різних аспектів даної проблеми переконує нас в тому, що забезпечити безперервний професійний та особистісний розвиток викладача математики можна тільки подолавши пасивність педагога в цьому процесі, що може бути здійснено при опорі на його власний досвід, на його прагнення до самоаналізу і самооцінки своєї професійної діяльності, в основі якого і лежить професійна рефлексія.

У зв’язку з цим хочемо підкреслити, що в даний час залишаються недослідженими умови забезпечення безперервного цілеспрямованого розвитку майстерності викладача на основі його внутрішньої активності через зовнішній вплив; здійснення адресної методичної допомоги, використання резервів методичної роботи навчального закладу в наданні можливості професійної

самореалізації кожному педагогу; а також діагностика динаміки розвитку професійної рефлексії викладача і умов забезпечення її ефективності в підвищенні професійної результативності та успішності.

Висновки.Розвинена рефлексія фахівця у різноманітності її видів, складових й типів забезпечує перехід викладача до професійної зрілості та набуття ним індивідуального стилю діяльності. Здатність до професійної рефлексії актуалізується в ситуаціях усвідомлення необхідності перебудови складних, нестереотипних педагогічних ситуацій, прийняття кризових переживань як таких, що дестабілізують сформовану модель викладацької діяльності та відповідну їй структуру особистісних властивостей, умов творчої самотрансформації.

Список використаних джерел

1. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» / Наук. ред. та упор. О. Л. Кононко. – 2-ге вид, випр. – К.: Світич, 2008. – 430 с.
2. Лебедик Л. В. Формування професійних компетенцій майбутніх викладачів вищої школи / Л. В. Лебедик // Наукова спадщина академіка Івана Зязюна у вимірах сучасності і майбутнього : збірник матеріалів І Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 30-31 березня 2017 року) / ред. колегія : В. П. Андрущенко, В. Г. Кремень, Н. Г. Ничкало ; укл. Н. В. Гузій. – Київ : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2017. – 339 с. – С. 159-162.
3. Лебедик Л. В. Проектування форм педагогічної підготовки майбутніх викладачів вищої школи в умовах магістратури / Л. В. Лебедик // Імідж сучасного педагога. – 2017. – № 8 (177). – С. 25-28.
4. Лебедик Л. В. Підготовка викладачів вищої школи в умовах магістратури у країнах Європи / Л. В. Лебедик // Ukrainianprofessionaleducation = Українська професійна освіта : науковий журнал / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2017. – Вип. 2. – 124 с. – С. 72-78.
5. Лебедик Л. В. Дидактичні принципи формування ІКТ-компетентностей майбутніх учителів математики у процесі фахової підготовки / Л.В. Лебедик // Фізико-математична освіта : науковий журнал. – 2017. – Випуск 3(13). – С. 215-219.
6. Стрельніков В. Ю. Авторські курси як форма підвищення кваліфікації викладачів / В. Ю. Стрельніков // Навчально-методичний журнал «Освіта. Технікуми. Коледжі». – 2017. – № 1,2 (42). – С. 14-17.